

Ольга Батьковська

ОСІННІЙ МОТИВ

м. БАХМАЧ

2014

ББК – 84 . 4 УКР 6

Б – 28

Б – 28 О.В. Батьковська «Осінній мотив»

(Збірка віршів та оповідань)

ISBN 978-966-502-559-7

Поезія завжди була для мене таїною. Коли приходить біда – здається, що весь світ проти тебе... Тоді беру в руки перо і зневіра відступає, починається робота мислення. Поезія стала справжнім спасінням від сірої буденщини. Я вибрала її, бо вона не зраджувала, бо вона і є моя правда. У віршах багато відвертості, яка звучить мов сповідь душі...

Прототипами літературних героїв оповідань є люди, з якими довелося зустрітися в житті, а також вимріяні образи.

ISBN 978-966-502-559-7

Б – 28

ББК – 84 . 4 УКР 6

© Батьковська О.В., 2014

БАРВИ

РІДНОГО КРАЮ

СЕЛО МОЄ

Село моє, одне з найбільших див,
Тягнусь до тебе як билинка в полі,
Я відчуваю нових сил приплив
Як побуваю в тебе на роздоллі.
Відроджуюсь повітрям дорогим,
Пахучими, духмяними житами,
Спішу на сповідь до німих могил,
Цілую квіти спраглими вустами,
Горнусь до прохолодних хвиль ріки,
Вдихаю аромат п'яного лісу...
Між нами відстані, між нас роки –
Зриваю ту невидиму завісу.
Я мчу в село, спішу в обійми нив,
Думками лину в чарівну діброву,
Мій рідний край – одне з найбільших див,
Відкрив зорю для мене світанкову!

У СПОГАДАХ ЛІТА

Тихо літо хлюпочеться в річці
У сріблястих перлинах води
І пірнає у трави-росиці
Красень-місяць такий молодий.
Йду до отчого рідного дому,
Йду у спогадах теплих снів,
Хай до щему стежина знайома
Нагада солов'їний спів.
Десь гойдається човник на хвилях,
В ритмі вальсу танцює весло,
Я летіла до тебе на крилах
В яблуневий наш сад за село...
Шепотіла тривожно черемха
Про звабливі цілунки в ніч,
Лячно зіронька падала з неба
У обійми таємних свіч.

Відгули, відшуміли як літо
У вихрястому часі роки,
Мрій рожевих кришталей розбито,
Все з тобою у нас навпаки...
Йду до отчого рідного дому,
Йду у спогадах теплих снів,
Щоб побачити постать знайому,
Щоб твій погляд мене зустрів...

ЗЕМЛЯ ПРАСЛОВ'ЯНСЬКОГО РОДУ

Вертає нас пам'ять розкута
В козацькі часи крізь віки,
Вертається віра забута
В прадавній наш рід земляків:
Курінці, стрільці, пісків'яни
Плекали до слави ростки,
Поліський наш край надзвичайний
Лишив історичні містки.
Земля праслов'янського роду
Багата на щедрий врожай,
Міцнішає віра народу
В прадавній козацький наш край.
Рости і красуйся на диво,
Пшенице моя золота,
Хай вічно колоситься нива
Й добром у житті пророста!

ПРОВЕСІНЬ

З молодими вітрами, росами,
Із світанками чистими
Ти ступила ногами босими,
Пробудилися ріки бистрії,
Пробудилися землі сонні,
Що дрімали під снігом важким,
Ти умила дощами їх, чорні
І сушила повітрям легким,
Килимами, мов з шовку, зеленими
Укриваєш поля ти і луки,
Над стрункими березами, кленами
Промайнули невидимі руки...
Все довкола цвіте й зеленіє
Весняною живою принадою,
Чисте небо таке синє-синє,
Що синішого я й не пригадую.

НАРОДНА ПІСНЯ

Як нема без зірок небозводу,
Як блакиті без сонця нема,
Так і пісні нема без народу
І народу без пісні нема.

Дивосвіте мій, кривная пісне,
Тополиного краю потік,
Материнської усмішки вісник,
Ти живеш в моїм серці повік.

Вишиванкою тихо озвешся,
При колиці журбою злетиш,
Соловейком у грудях заб'єшся,
Чи тривожно в похід засурмиш...

Пахнеш хлібом та добротою
України моєї життя,
То буваєш ти часто сумною,
То звучиш як чиесь каяття...

Присягаю тобі я на вірність,
У безсмерті народнім живу,
Знову ти моя втіха і щирість
У безмежність покличеш нову.
То ж звучи, моя пісне, повсюди
І веселкою душу осяй,
Хай пісенним життя моє буде
І щасливішим сонячний край!

ЧАРИ КУПАЛЬСЬКОЇ НОЧІ

Чари купальської ночі,
Дивні вінки волошкові,
В житі русалки шепочуть
Казки свої колискові.
Ватра горить полум'яно,
Молодь веде хороводи,
Хтось пригортає кохану,
Тихо хлюпочуться води.
Долю чекає юнка,
Спів солов'їний ллється,
Серденько б'ється лунко:
Любить, чи може сміється?
В полі чар-зілля рвала,
В коси собі вплітала,
Хлопця причарувала
В ніч на Івана Купала.

Папороть в лісі квітне,
Знайде хтось щастя може,
Нічка купальська літня
Всім у житті допоможе.
Чари купальської ночі –
Срібні мелодії, звуки,
Ось і зустрілися очі,
Ніжні вуста і руки.

ВЕСЕЛКОВА СИМФОНІЯ ЛІТА

Бує все у літнім буйноцвіті,
Веселкова симфонія звучить,
Гойдає тихо вітер гнізда звиті,
Захоплено горобчик цвірінчить.
Промчали в небі коники гривасті
З химерними головами, хвостами,
Прослало поле килими квітчасті,
Заздалегідь готуючись до храму.
Медово пахне гречка славнозвісна,
Гостинно двері бджолам відчинила
І зазвучала злагоджено пісня,
Верба над ставом знов сльозу зронила.
А гордий дуб розправив віти-крила,
Немов схотів умитися росою,
Берізка мрійно голову склонила,
Чаруючи цнотливою красою.

Боготворить природа славне літо,
Бо то життя у розквіті надій
І достига голубооке жито
В своїй святковій сукні золотій.

ЧАСТІШЕ ТРЕБА ЗУСТРІЧАТИСЬ НАМ

З роками почуття стають щедріші
На людяність, на шану і тепло,
А люди найрідніші, наймиліші
Там, де дитинство барвами цвіло...
І кожна зустріч з ними як відрада,
І кожне слово їхнє як бальзам...
Святе бажання і моя порада:
Частіше треба зустрічатись нам!

КЕРМАНИЧІ СВЯТИХ ПОЛІВ

Ще з діда-прадіда землею
Гордилося моє село,
Без неї – як дитя без нені,
Село б моє і не жило.
Леліють руки роботящі
Зернину й паростки ріллі,
Свої думки й чуття найкращі
Вертають матінці-землі.
Встає із сонечком діброва
І прокидаються жита,
Про урожай турбота й мова
Із хліборобських вуст зліта.
І знову руки мозолясті
Працюють – скільки сил стає,
Краплини поту аж сріблясті
З чола вже місяць дістає.

О, хлібодари мого краю,
Керманичі святих полів,
До вас велику шану маю,
До ваших рук і мозолів,
До серця вашого святого,
Що служить рідненькій землі,
До хліба свіжого й смачного,
Він завжди в мене на столі!

КРАЙ ШКІЛЬНИХ ДОРІГ

Радість тихо озветься пташкою в грудях,
Рідна школа в кожному серці
Наче крил розмах,
Найдорожчі, найтепліші спогади про те
Як дитинство пролетіло щедре, золоте.
Про школу завжди згадуєм
Про милий край шкільних доріг,
Про вчителів шанованих,
Про друзів дорогих
І пам'ять об'єднає нас
Тривогами приємними,
Злетілись в рідний серцю край
На наш шкільний поріг
Кожна доля неповторна в кожному житті,
Відлунали звуки горна срібні, чарівні,
Та в дитинство кличе спогад – школі п'ятдесят

І святковий всюди клопіт

Про шкільних орлят.

Скільки їх вже відлетіло з рідного гнізда,

Скільки років відшуміло – пам'ять молода,

Поклик гордості про школу

Нас згуртує знов

І добром в душі озветься

Віра і любов.

СЛОВА БУВАЮТЬ РІЗНІ

Слова бувають різні:

Пусті, сердечні, грізні,

Фальшиві і пихаті,

Смішні і дурнуваті,

Правдиві і не дуже,

Значущі і байдужі...

Вони вбивають, ранять

Лікують і дурманяць,

Дають надію, силу,

А часом навіть крила!

То ж слів вам позитивних

Від друзів духом сильних,

Від родичів, коханих,

Від незнайомих й знаних.

Нехай у лексиконі

Не буде слів сторонніх!

СВІТЛО НАДІЇ

Промінь сонячний спрагло торкнувся землі,
Золота во всміхаючись нивам,
Розступилися хмари в небесній імлі,
Розтяглися вервечкою-дивом,
Приголубило сонце смарагдовий гай,
Задзюрчали струмочки грайливо
І наповнився світлом надії мій край,
І задумались верби мрійливо...

ПОКИНУТА ХАТА

На сільському осонні мрійливо тулилась
Хата Богом забута і забута людьми...
А у шибках маленьких тихенько вмістилось
Сонце, вмите росою і умите слізьми...
Пахнуть м'ята й любисток, загублені в зіллі,
Груша ронить додолу свої стиглі плоди,
Рясно ж їх уродило улітку на гіллі
Та чомусь не приходять рідні люди сюди...
Запустило обійстя, згубилося в хащах
І заріс полянами там старенький садок,
Сумовито зітхає хатинка пропаща
Сушить сонечко сльози із маленьких шибок...

ДОБРИЙ СЛІД

В присеймівськiм славнiм краї

Його кожен пам'ятає.

Добрий слiд лишив нащадкам

Бджолярiв наставник, батько.

Медоносно пахнуть луки

І чарiвно линуть звуки –

То мелодiю виводять

Бджоли в дивнiм хороводi.

Свiтовий бджоляр-учитель,

Прокопович наш цiлитель

Зрозумiв бджолину мову

І вiдкрив медок вiдомий.

Вiдтодi нектар цiлющий

Працьовита, всюдисуща

У свою несе родину

Сотнi лiт сiм'я бджолина.

ЛІТНІЙ ДОЩИК

Дощ іде, а діти веселяться,
Вони люблять під дощем кружлять,
Гарно в срібних струнах забавляться,
Хоч змокрили з голови до п'ят...

Ген, з-за хмарки сонечко сміється,
Ніби промовля до малюків:
« Скоро обігрію вас, здається,
Дощик вже додому захотів!»

Вийшло сонце, землю обігріло,
Звеселило знову дітлахів,
Спогади в серцях вони лишили
Про веселий дощовий мотив.

ОСІННІЙ

МОТИВ

СУЄТА СУЄТ

Суєта суєт. Лабіринти течій,
Чорні пелюстки. Пелюстки багряні.
Жовтоока ніч і розбитий глечик.
Сива далечінь. Погляд твій останній...
Сіра тінь майне – то сумні печалі,
А за ними вслід – радощі, тривоги,
Серце стугонить сполох як по сталі,
Зупинилось враз, щоб спочить з дороги.
Суєта суєт. Дзвони, передзвони...
І молитва зве в безвість невідому,
Тягнуть до небес клени горді крони,
Журавлі летять з вирію додому.
Вже давно роки посріблили скроні,
Вже давно не ті мрії та чекання,
Та до сонця все ж тягнуться долоні,
Повен ще надій спомин про кохання...

ДО ЗАБУТТЯ

Ми з тобою повінчані Богом
На землі, у серцях, в небесах,
Є вінчання небесне – залогом
На ЛЮБОВ і на вірності шлях.
Наші душі злились воєдино,
Вже без тебе не мислю життя...
Я єдина у тебе, єдиний,
До останку і до... забуття...

ДОЛЕЮ РОЗВІНЧАНІ

Подих твій стривожений
Наче кінь стриножений
Рветься із грудей,
Ми такі схвильовані,
Долею знедолені
Вийшли на бродвей...
Пізно зрозуміли ми,
Що не довго до зими,
Квапить часом лік,
Ми розчарувалися,
Бо у нас не склалося
На прийдешній вік...

РОЗМИНУЛИСЬ

Розминулись у часі, у долі,
В паралелях пливемо поволі,
Я по цей бік, хоч той бік зручніший,
В тебе інша, у мене є інший...
Ми спізнались у простір кохання,
Осінь пізня у нас, а не рання
Та й зима припорошує скроні,
Ми сторонні з тобою, сторонні...
А душа в це повірить не хоче
Ніби хтось та й на неї наврочив,
Рветься навпіл від згадки про тебе...
Та не треба, їй кажуть, не треба...
А душа переповнена туги –
Чому світ цей такий недолугий?
Чому молодість нас не питає
І не ту, й не того вибирає...

РОЗЛУКИ ТІНЬ НА ПЛЕЧІ

Вже пожовтіла сон-трава,
Багряно лист кружляє,
Тебе в моїм житті нема
І щастя відлітає...
Ти загубився між дощем
У сірій порожнечі,
На серці сум і болю щем,
Розлуки тінь – на плечі.

Я кожную днину, кожен час
Веду з тобою мову,
Та розділя розлука нас
І жінка незнайома...
Ти поспішаєш знов туди,
А на душі тривоги,
Не забувай, не остуди
Минулого пороги.

Біліє неба голубінь
Сріблястою росою,
Хвилюється ріки глибінь
Тривожною красою.
Іду до тебе в дивні сни,
В чарівну нашу казку,
Я знов чекатиму весни,
Відчую знов поразку...

НАШЕ ЯБЛУКО

Вже давно опало листя,
Вже давно пожовкли трави,
А на яблуні ще висить
Дар осінній золотавий,
Вітер злющий насварився
І дощі кропили дрібно,
Морозенко задивився
На казкове диво зимно.
Та воно на сонці сяє,
Не здалося вітру й грозам,
Хто по-справжньому кохає,
Не страшні тому погрози.

ОСІННІЙ МОТИВ

Листопад, листопад закружляв
Зелен сад, зелен сад умовляв,
Застеляв золоті килими
Там, де тільки удвох були ми.
Дощ осінній, холодний пройшов,
Тихо місяць за хмару зайшов,
Сірий дощ, сірий дощ, сіра ніч
Не прийду я туди і не клич.
На порозі стоїть вже зима,
Виглядаю її я сама,
Заметіль, заметіль, заметіль...
Не повернеться літо звідтіль...

ДАЛЕКИЙ СПОМИН

Багрянцем промайнуть літа,
Лишивши слід осінніх барв,
Давно на зиму поверта,
Далеким спомин долі став.
І закружляє листопад
У вихорі тривожних днів
Не повернуть весну назад
Із юних і далеких снів...

ОЗОВИСЯ

Сумовитий твій погляд - як пам'ять
Із минулого в серці лишився,
Рідні очі, що іншу кохають,
Вже забули про острів "Озвися".
Озовися, коханий, вітрами,
Озовися ночами п'янкими,
Озовися палкими вустами,
Озовися піснями дзвінкими.
Твої руки я згадую, милий,
Що вже іншу тепер обіймають,
Я летіла б до тебе на крилах,
Де шукати – не знаю, не знаю...
Пам'ятаю твій голос магічний –
За собою він звав, за собою...
Посміхається кожен зустрічний,
А я хочу зустрітись з тобою...

ДАЛЕКИЙ ОБРАЗ

Далекий твій образ бентежить,
Навіює спомини давні...
Той погляд мені не належить,
То лише відлуння останнє,
То лише зв'язок підсвідомий
Думок, почуттів, що сплелися,
Твій образ, такий невідомий
Примарився, а чи наснився?

НЕ ЖАЛІЙ МЕНЕ

Не жалій мене... Боже мій милий!
Я не та, за кого ти приймаєш...
Я є жертва надій полохливих,
Смуту лишень ти в серденьку маєш...
В своїх снах образ твій малювала,
Окриляла у мріях казкових,
Я так ніжно тебе покохала,
Ти ж сприйняв це як дань дріб'язкову ...
Не жалій мене, чуєш, не треба,
Бо твій жаль наче листя опале...
Я би зірку дістала із неба,
Щоби серце твоє зігрівала,
Щоби душу твою освятила
І відкрила задумливі очі,
Світлий ангеле, дай мені крила,
Щоб до тебе з'являлись щоночі.

Колисати журбу до світанку,
Щем душевний ковтати як трунок
І жагучу любов до останку
Віддавати по краплі в дарунок...

ПРИЛІТАЮ ДО ТЕБЕ В СНИ

Прилітаю до тебе в сни,
Прилітаю в самотній вечір...
Як колись, ти мене пригорни,
Як колись, обійми за плечі...
Поведи у казковий рай,
Де блукають рожеві мрії,
Заспівай, як колись, заспівай
Про далекі й забуті надії...

НА ВІДСТАНІ

Крізь призму почуття

На відстані думок,

На відстані розлук,

На відстані життя

Дивлюсь на тебе я,

Іду до тебе я,

Спішу до тебе я. Твоя...

Крізь темряву віків

На відстані років

На відстані доріг

Несу на твій поріг

Спізніле каяття,

Глибоке забуття,

Немає вороття...Життя...

МОЯ ДОЛЕ

До мене серцем доторкнися, моя доле,
І наодинці не лишай у чистім полі,
Я розкажу тобі про сум свій і тривоги,
А ти пригорнеш, приголубиш, що є змоги,
А ти розвієш мій сполоханий світанок
І буде добрим день, і добрим буде ранок,
І знову віра прийде в серце моє чисте,
Я неодмінно шлях здолаю цей тернистий...

ШКОДА

Шкода, що я не бачу твої очі
Коли говориш ти до мене зранку,
Не бачу твої очі опівночі,
Коли співаю тихо колисанку...
О, як вони б про почуття сказали,
Ні, не втаїли б, як твій голос милий,
Бо в тих озерцях я б скупатись мала
І душу оголити легкокрилу...
І попливла б у тихому світанку
В блаженство райське, роси пурпурові...
Кохання моє щире до останку
Втопила б у очах твоїх, любове...

*****

Тихо падає дощ, тихо падає дощ мелодійний,
Ти постукаєш в серце моє – я тобі відчиню,
О, любове моя, смуток мій дощовий мимовільний,
Я душею твоя назавжди, я ще й досі люблю...

ТИ ЧАСТО СНИШСЯ

Ти часто снишся в снах мені, щоночі...
Такий близький і разом з тим далекий...
Я відкривать не хочу свої очі,
Щоб сни не відлітали як лелеки...
Я мружусь, пригортаючись до тебе,
Я відчуваю дотик губ на скронях,
Твій ніжний голос лине наче з неба
І мої руки у твоїх долонях...
Спитаєш ніжно – як ти тут без мене?
Я пригорнусь ще ближче, я бажана...
Віддам все найдорожче й сокровенне,
Хоча б у снах лікуй болючі рани...

ЧИ ЗДАТЕН ЩЕ ХТОСЬ ТАК ЛЮБИТИ

Чи здатен ще тебе хтось так любити

Як я – будити віршами, піснями,

Омріювати і боготворити,

Втрачати душевний спокій дні за днями...

Чи здатен ще тебе так хтось кохати?

Безмежно, віддано, неначе вже востаннє,

У Бога щастя жалісно прохати,

Вдивляючись в небесну даль безкрайню...

Чи здатен ще тебе хтось так чекати?

Освячувати шлях багатогранний,

Нікого навкруги не помічати.

Є тільки ти...! тільки ти жаданий...

МИНАЮТЬ ДНІ

Минають дні, минає час,
Минає сум, що мою душу полонив колись...
Чому ж блукають раз по раз
Ті спогади, що наче тіні в тугу розійшись...
Чому ж в самотині душі
Я чую рідний голос в мареві ночей,
Чом струни серця у вірші
Вливають сум твоїх закоханих очей?
Чому, чому? Як повернуть
Той час, що був для нас блаженством
золотим?...
Моя печаль – найвища суть
Витає в скронях сивих птахом молодим...
Минає час, минають дні,
Літа марнуєм на буденщину нудну,
Ти залишив для нас пісні –
Зливаються струмком дзвінким вони в
мелодію одну...

ТАЄМНИЙ СЛІД

Такий близький душі таємний слід
Того тепла від рук твоїх гарячих...
Я ладна обійняти цілий світ,
Бо ти зі мною... Серце вже не плаче...
Бо ти вдихнув живильне джерело.
У душу, схоłodнілу від страждання...
Яким цілющим спомином було
Хай пізнє, та не втрачене кохання...

НАШ БЛЮЗ

Ти запросив мене на блюз
І я погодитися мала,
Танок кохання і краси
Я так давно не танцювала...
Цей шарм у погляді твоїм...
І це сплетіння тіл казкове,
Ти був моїм, лише моїм...
Тремтить сльозинка щастя знову...
Той дотик губ до щік моїх...
Він був блаженством серед раю...
Ти також в пам'яті зберіг
Той блюз, що серцем пам'ятаю...

СЕРЦЕМ ДОТОРКНИСЯ

До мене серцем доторкнися, моя доле,
І наодинці не лишай у чистім полі,
Я розкажу тобі про сум свій і тривоги,
А ти пригорнеш, приголубиш що є змоги,
А ти розвієш мій сполоханий світанок
І буде добрим день, і добрим буде ранок,
І знову віра прийде в серце моє чисте,
Я неодмінно шлях здолаю цей тернистий...

МЕЛОДІЙНО – НІЖНИЙ ОБЕРІГ

Як марево осіннього безсоння
Ти прийдеш в моє серце на зорі
І в стомлених очах знайду безодню,
Яку для мене ніжно приборіг...
Я упаду у листопад багряний,
Що стелиться хвилююче до ніг,
Веди в осінню казку, мій коханий,
В наш мелодійно-ніжний оберіг...

*****

Достигли яблука в моїм саду,
На стіл тобі їх ніжно покладу...
Достигла осінь у моїй душі
І я тобі пишу свої вірші...

ВТРАЧАЮ ВІДЛІК ЧАСУ

Втрачаю відлік часу восени,
Пливу в туман осінньої вуалі,
Чомусь ні слова вітер не зронив,
Я йду за ним у ОСІНЬ далі й далі...
Теплом наповнюсь від його щедрот,
Зігріюсь у промінцях золотавих,
Мелодію творю з осінніх нот,
На струни серця сиплю величаво...

*****

Ти розгледів в мені

Ту сумну загадковість,
Ніби шлейф від життя,
Ореол моїх мрій...
Чи зустрілися ми?
Чи була випадковість?
Я вгадала в тобі
Щем солодких надій...

В ТВОЇЙ ДУШІ МОЯ

В твоїй душі моя душа шукає

То прихисток, то бурю почуттів...

Твоя душа в моєї не питає

Чи я хотіла? А чи ти хотів?

Єднання їх десь там, над небесами,

Де не стриножить розум, плинний час...

Й твоя цілує спраглими вустами

Мою гірку й щасливу водночас ...

ЗОРЕПАД

Там миготливі зорі шепотять
Про спалах і розлуку зорепадів,
Галактики таємності киплять
В гравітаційно-круговертній владі...
Згубилися в меридіанах ми
І, ніби зорі, світлим миготливо,
Не хочемо холодної зими,
А в зорепад чекаємо на диво...

ЗДАЛОСЯ

Здалося так, чи може й справді -

Твої думки читаю враз,

Я у твоєму є всевладді,

Ти – у моєму повсякчас...

Чому ж блукаємо обоє

Не тими стежками життя...

Обличчя згадую я твоє

І повертаюсь в забуття...

Клубок думок не розмотати,

Бо переплутались вузли...

Лишень потрібно пам'ятати ,

Що ми щасливими були.

РАНОК ВИДАВСЯ ДОБРИМ

Ранок видався добрим...Вигулькує сонце,
А до мене торкнувся погляд лагідний твій...
У душі засвітилось маленьке віконце,
Я почула жаданий... Голос, повен надій...
І таким стало небо привітним в хмаринках,
Посилає промінчик, згадки мрійне весло,
Я забула, що осені вже половинка...
І що літо кохання в сон-траві заросло...

ТИ ЗАПАВ МЕНІ В ДУШУ

Ти запав мені в душу,
Прирік на кохання,
Ти мій сумнів і біль,
Одвічне чекання...
Ти мій подих і щем,
Солодкий дарунок,
Тихо пройдеш дощем,
Залишиш цілунок,
Закружляєш у ніч
Вітром, сповненим жалю,
В почуттях протиріч,
Зі смаком мигдалю...
Ти запав мені в душу,
Прирік на кохання
І без тебе нема
Мого існування...

В ТОБІ Є ЩОСЬ ГЛИБИННЕ

В тобі є щось глибинне від зірок
І вогняне від спалаху комети...
То уповільниш свій до мене крок,
То піднесеш у чудернацькі злети...
Йду за тобою в сиву глибочінь,
У вир пірнаю сплесків стоголосих...
А далі невідома далечінь,
Сліди химерних міражів розкосих...

Я ЗАХМЕЛЮ БЕЗ ВИНА

Я захмелю без вина
В обіймах рук твоїх надійних
На скронях срібна сивина,
Та вірю в казку ілюзійну
Про те, що вічна є любов,
Про те, що нас не роз'єднати
Й твоя хмеліє в жилах кров,
Бо вмієш палко так кохати...
Надворі осінь золота,
Кружляє листячко кленове,
Пливуть як лебеді літа,
А ми хмелієм від любові...

ПРИЙМАЙ ТАКОЮ

Приймай мене такою як я є
Із сумнівами, страхом, добротою,
Амбіцій гострих зовсім не стає,
Коли очима стрінуся з тобою...
Я падаю щаслива в зорепад
І піднімаюсь птахом аж до неба,
Горю свічадом в мерехті лампад,
Не загаси вогню того, не треба!
І не зруйнуй любові джерело,
Не загуби протоптану стежину,
Життя примхливе душі нам сплело
У ніжності мелодію єдину...

СПІЗНЕНИЙ ДИПТИХ

Журбу жіночу осінь заколише
У листопаді килимових шат,
Останній діалог вона допише,
Пригадуючи безліч щемних дат...
Огорне теплим подихом приємним
І передбачить із високих веж
Кохання, що відтінком потаємним
Намалювало шлюбний свій кортеж...
В обіймах, по-осінньому багряних,
Розніжило як грішників святих...
У килимових шатах тих духмяних
Завершить осінь спізнений диптих...

В ДУМКАХ ТВОЇХ ЖИВУ

В думках твоїх жила я і живу,

Це глибше, ніж торкнутися до тіла...

Живу тобою в мріях, наяву,

Я у тобі - як осінь звечоріла...

Останній відблиск сонця ще зустріла,

Душа, тобою збуджена, прозріла...

ПОДІЛЬСЬКА ОСІНЬ

На Поділлі осінь виграє
Золотими звуками прощання,
Часом духу зовсім не стає
Вимовить слова оті останні...
Дише вітер подихом новим
Листячка дерев, колись зелених,
А із неба сріблом дощовим
Пада сум цілунків незбагненних...
Зронять сльози тихі вечори
Про журбу замріяну лелечу,
Заховає осінь кольори
У сріблясто-зимню холоднечу...
Ніби в сплячку роси упадуть,
Не дарує обрій теплих ранків,
Задрімала в снах своїх, мабуть,
Молодість загублених світанків...

Я ЩЕ ЖИВА

Я ще жива... Я відчуваю
Цей світ, заповнений ущерть,
Свою любов як дар сприймаю,
Йду в невідому круговерть...
Я насолоджуюсь тобою,
Життям – то впертим, то хитким,
Радію дням навпіл з бідною
Й коханню в часі нетривкім.

Вже ніби й все сказала - як любила

І як тебе ще й досі я люблю...
І як мені облямували крила,
А я летіла, скиглячи з болю...
Сказала і про те, що осінь пізня
Розфарбувала в теплі полюси
Мої надії, мрії, гадки різні,
Бо ти у серці місце попросив...
Те серце я тобі подарувала
Розбите навпіл, щире і п'янке,
Хоча тоді вже знала, відчувала
Твоє кохання зовсім нетривке...
Забув мій подарунок відіграти,
Наповнити солодким почуттям,
Тепер я, безсердечна, маю тліти
Й боротися із сірим цим життям...
Я все сказала... Як колись любила
І як тебе ще й досі я люблю,
В тобі своє серденько залишила
На згадку, назавжди... І без жалю...

ПОВІНЧАНІ

Ми з тобою повінчані Богом
На землі, у серцях, в небесах,
Є вінчання небесне – залогом
На ЛЮБОВ і на вірності шлях.
Наші душі злились воєдино,
Вже без тебе не мислю життя...
Я єдина у тебе, єдиний,
До останку і до... забуття...

РОЗПЛАВЛЮСЯ У НІЖНОСТІ

Розплавлюся у ніжності мелодій,
У почуттях далеких та близьких,
Сентиментальність нині вже не в моді
В столичних барах, у кафе міських.
Піду з тобою в наші обереги,
Замріяну безмежну глибочінь,
Замовимо там рятівні ковчеги,
Попливемо в душевну широчінь...
Нехай не в моді щирі сентименти,
Та ми удвох знайшли сердець тепло,
Ті ніжні, найщасливіші моменти,
Де любо так у парі нам було...

ЩЕ ПОБУТИ В ОСЕНІ

Знову сонце лагідно всміхнеться

І осінній новий день почнеться

Стиха прошепоче про бажання,

Про осінню зустріч і кохання...

Ми ще молоді такі душею,

Ідемо за долею своєю,

Ще долоні сонцю простягаєм

Ще побути в осені благаєм...

ШЛЯХ

ДО СЕРЦЯ

ШЛЯХ ДО СЕРЦЯ

Припаду я до землі губами,
Прошепчу якісь чудні слова,
Полечу думками над світами
Там побачу неземні дива.

Огорнусь в молочні оксамити
І туманом простелюся вдаль,
Усміхнуся сонечком умитим,
А з хмаринки почеплю вуаль.

Засміюся срібними дзвінками,
Жайворонком пісню заведу,
Уквітчаюсь росами-вінками
І до тебе в серце увійду!

ЦІЛУЮ МАМИНІ ДОЛОНІ

Дивлюся в мамині я очі,
Дивлюсь на сивину років,
Воістину слова пророчі:
Не обираєм ми батьків.
А доля нам дає єдину,
Ласкаву, милу, дорогу,
Годину кожну і хвилину
Ми перед нею у боргу.
Дивлюсь на мамині долоні –
Натруджені, у мозолях,
Дивлюся на сріблясті скроні,
У грудях серце – ніби птах.
О, скільки вистраждала ненька,
Ночей безсонних провела,
Уклін тобі, моя рідненька
За добрі, золоті діла.

Дитинство сповнила любов'ю,
Промінням ласки і краси,
Як добре, матінко, з тобою,
Світ ясний довго ще неси.
Цілую мамині долоні,
Дивлюсь на сивину років,
Я дякую щасливій долі
За тебе, мамо, на віки!

ЗАХИСТІТЬ ДИТИНУ

Кожен з нас дитинство пам'ятає
Босоноге, радісне, крилате...
Найсвітліший спогад повертає
Рідну серцю материну хату.
Край дитинства – то казкове диво
Промайне як видиво у шатах,
А душа дитяча наче нива,
Що посієш – те і будеш мати.
Істину частенько забувають,
Що гріха таїти – не до того...
Діти ж виростають, виростають,
В кожного своя в житті дорога.
Може ще не пізно буде, люди,
Щоб вродила нива ваша красно?
Захистіть дитину від облуди
Та добром засійте її рясно.

Від образи захистіть дитину,
Від насильства, зла і від шахрайства,
Двері в світ відкрийте їй гостинно
Та застерігайте від зухвальства.
Захистіть від горя, від негоди,
Щоб любов'ю вронилося нива,
Хай вона пізнає дух свободи,
Хай росте здорова і щаслива!

ШКІЛЬНІ УЧИТЕЛІ

Вчителі, шкільні учителі...

В цих словах - найперший успіх в школі,

За плечима роки немалі

Нелегкої вчительської долі.

Скільки їх, дитячих оченят,

Зустрічали, пильно придивлялись?

Мабуть, так багато треба знать,

Щоб лишень на вас вони рівнялись.

Вчителі, шкільні учителі...

Дні важкі, недоспанії ночі,

Сіячі добра на цій землі,

Щиро поклонитися вам хочем.

Дай вам, Боже, сили і снаги

Сіяти розумне, добре, вічне,

Щоб не заростали береги

До шкільного моря знань одвічно,

Щоб для вас черемуха цвіла,
Щебетали солов'ї в садочках,
Хай дорогу вічно вам встеля
Шана від батьків, синів і дочок!

*****

Є люди з душею мілкою,
Таких мені шкода безмежно,
Я їх обійду обережно
І не захоплюся їх „грою”,
Бо так недолюблюю фальші,
Зухвалих, лукавих, цинічних,
Що в масках солодко-комічних
Нав'язують думки не кращі...
Аж бридко від того кривляння,
Не хочу зустріти їх знову,
Позиція ця принципова!
Молюсь на свої сподівання...

ПАМ'ЯТІ ПЕРШОЇ ВЧИТЕЛЬКИ

Схилились квіти у печалі на могилі,
Схилились голови її випускників...
Які ж бо вони вже дорослі й милі,
А на обличчях смуток, біль років.
Ось капнула чиясь роса-сльозинка,
Хтось подумки пригадує той час,
Гойдається барвінкова стеблинка
І шепче клас: «Ми не забудем вас...»
...Ось перший бал, щасливо сяють очі
І зводяться мости аж до зірок,
Чиясь душа застерегти їх хоче
Від непоправних дій і помилок...
Схилились квіти у печалі на могилі
«Хай буде все гаразд!»— луна наказ
І стриматись від сліз немає сили,
І шепче клас: «Ми пам'ятаєм вас...»

ОСТАННІЙ ДЗВІНОК

Останній дзвінок пролунає неначе симфонія,
В душі прозвучить кришталевий його передзвін,
Кружляє у вальсі рожева і біла півонія,
Останній дзвінок – то з дитинством прощається він
Шкільне товариство у спогадах хай повертається,
Хвилюються діти – вони вже востаннє разом,
То юність шкільна назавжди раптом з ними
прощається
І кличе незвіданий край несміливим крилом.
Вдивляються очі у класну свою виховательку,
Її доброту понесуть із собою в життя,
Бо кожному з них віддала свого серденька
крапельку
І в кожному зробила чудесне як світ відкриття.
Ви вчили ніколи не схибити в горі і в radoцax,
Ви лагідно пестили паростки світла й краси,
Ви часом прощали дитячі їх витівки й балощі,
Років вам щасливих, рідненька, з води і роси!

ЗУСТРІЧ ОДНОКЛАСНИКІВ

Об'єднує всіх пам'ять про дитинство,
Вона у сні приходить кольорово,
Чарівний, юний край наш колисковий,
Віват, шкільне далеке товариство!
Прощалися такими молодими,
В очах надія, щастя, трохи страху
І хто куди із випускного класу,
І різні долі по шляхах водили...
Бринять сльозинки на очах тривожні,
Вглядаюся в обличчя кожне тихо,
Хай вбереже Господь від злого лиха,
Хай будуть обережні кроки кожні.
Колись до школи рідної ходили
І мріяли про майбуття прекрасне
В очах той вогник і тепер не гасне,
От тільки нас роки і час змінили.

От тільки... Декого нема вже з нами,
Завчасно світ покинули широкий,
Залишивши в серцях у нас неспокій,
Омитий чистим спомином – сльозами...
Об'єднує всіх пам'ять про дитинство,
Вона у сні приходить кольорово,
Так хочеться побачитися знову,
Моє шкільне, далеке товариство...

БАТЬКО Й МАТИ

Батько й мати... То слова святі,
То путівка наша у житті,
То вірець наш доброти і ласки...
Тиха сповідь маминої казки
Нас веде в незвідані світи,
Батьків щедрий досвід – до мети.
Діти, за батьків моліться Богу,
Хай веде до отчого порогу
Стежка мудрості і каяття,
Пам'ятайте батька за життя,
Припадіть до маминих долонь,
О, любов дитинна, не схолонь!
Пам'ятайте про батьків весь час
Бо вони не забувають нас,
Вболівають за невдачі й біди,
Успіхам радіють немов діти

І з далеких сонячних доріг
Нас чекають в гості на поріг...
Пам'ятаймо про батьків весь час,
Бо вони життя дали для нас.

ТАК ЯК УСІ

Так як усі сумую чи радію,
Так як усі любити я умію,
Так як усі осінній щем зустріла,
Та вірю, я для тебе особлива...
Так як усі живу. Чи одживаю...
Так як усі життя це відчуваю,
Так як усі –вже не чекаю дива,
Та знаю, я для тебе ОСОБЛИВА!
Так як усі – всміхнешся, підбадьориш,
Так як усі розумні речі мовиш,
Так як усі буваєш норавливий,
Але для мене – дуже ОСОБЛИВИЙ!

СЕРДЕЧНА ПРИСТАНЬ

Спішить вагон лічити кілометри,
До зустрічі скорочуючи відстань,
Нас розділяють кроки, долі, метри ,
Єднає тепла і сердечна пристань.

Спішу нагріти душу до останку,
Спішу втекти від клопотів житейських,
Чомусь не спиться з ночі й до світанку,
Чомусь думки блукають зовсім кепські.

А потяг мчить, йому немає діла
До струн сердечних, що дзвенять надривно,
Летить за ним ще й сіра ніч на крилах
І сотнями очей моргає дивно.

До зустрічі лишаються хвилини,
Нас тиха пристань поведе в дитинство
І знов у вирій спогадів полинем,
І стане на душі блакитно й чисто.

ТИ СЕНС МОГО ЖИТТЯ

Побачила тебе і вся душа
Наповнилася затишком і святом,
Не від'їзди, побудь, не поспішай,
Тобі сказати треба так багато...
Про всі мої страхи і почуття
І про буденні клопоти проблемні,
Про те, що ти це сенс мого життя,
Без тебе існування є даремним,
Без тебе замикаюся в собі,
Не бачу світла у кінці тунелю,
Безсила зовсім я у боротьбі
З недугою, що вклалася в постелю.
І тільки ти вселяєш дух життя,
Заради тебе ладна виживати,
Кохатиму тебе до забуття,
Щоб далі йти, що ти зі мною знати...

ВІЄ РАННЬОЮ ПРОХОЛОДОЮ

Віє ранньою прохолодою,
Світ чекає нових починань
І кодує нас Космос за згодою,
Щоб відкрити реальності грань.
Ми лиш Всесвіту часточка зоряна –
Нас єднують шляхи до добра,
Зло і згуба, сльозою згорьовані,
Найжорстокіша, грішна то гра..

ВИПУРХУЮТЬ ВІРШІ

Випурхують вірші з мого пера,
В широкий світ їх чемно проводжаю
Нести добро, служити вже пора
Тим людям, що їх інколи читають.
І може в кого радість забринить,
Чи серденько пташиною затенька,
А може хто задумається вмить
І скотиться сльозиночка маленька...
Шикуються в рядки мої вірші,
Що йдуть, спішать до вас найпершим кроком,
Прийміть їх, друзі, щиро, від душі,
Добро не обминайте ненароком!

ПРО ЩО МОВЧИМ

Про що мовчим у скрежеті думок,
В польоті некерованих ілюзій?
Життя диктує кожному урок...
Як приземлитись у потрібній смузі?
Як упізнати свою стежу лише
Безпечності польотів і падіння,
Дипломатично, ніби аташе
У якості трампліну провидіння?
Політ думок...Ілюзія чи сон...
Реальність почуттів чи інтеграцій...
І фонограму пише диктофон
Найтонших, найтаємніших вібрацій...

МУЗА

До мене Муза завітала
І розбудила почуття,
У вірші я переписала
Її натхненне відкриття!
Красу описую душею,
Добро несу в серця палкі,
А ще озвучую ідею,
Формую в декого смаки...
Ім'я тій Музі є Евтерпа,
Я вдячна за її прихід,
Щоб не сполохати – потерплю
Й чекатиму на супровід...
Бо Муза серце надихає
І піднімає в небеса,
Вона чарівну силу має
І творить з нами чудеса!

ВІРИ, НАДІЇ, ЛЮБОВІ

А страх у серці – як приبلуда,

Веде у безвість, у нікуди...

Веде у пропасть та гнітючість

І одягає нерішучість...

У шатах жити цих не варто,

Усім нам ВІРИ, друзі, й гарту!

НАДІЇ нам, ЛЮБОВІ,миру

І посмішку від щастя щиру!

МІЖРЯДДЯ

Про що мовчать міжряддя у віршах?

Чи може не мовчати, а промовляють?

А між рядками всі хіба читають?

То ніби знати правду по очах...

Там, у міжряддях білих - вся душа,

Яку впізнають тільки надчутливі,

У кого білі душі теж вразливі,

Хто осудить когось не поспіша...

Бо в нього біла-біла є душа,

Так схожа на міжряддя у віршах...

ДАРУЮ

Дарую в римах всенький білий світ.
Свою любов – колишню і прийдешню...
Злітаймо у незвіданий політ,
Ходімо в мандри щирі та сердешні,
Дивуймось разом осені, весні,
Всміхаймось травам, сонцю і коханню,
Погляньмо на солодкі дивні сни
І помилуймось на пташину ранню...
Добро сприймаймо щедро, без жалю,
Наповнюймось надією і миром!
Як я прекрасне це життя люблю!
І Богу вдячна за його довіру!

В ТЕБЕ Є ДУША

Треба пам'ятати кожна днину,
В тебе є душа, бо ти – людина!
Горе поруч нас не оминаймо,
Людям повсякчас допомагаймо!
Подаруймо посмішку приемну -
День прожитий буде не даремно!
Про тепло в душі не забуваймо,
Паростки добра в серцях плекаймо...
Не зачерствіть в буднях є причина –
У тобі душа, бо ти – ЛЮДИНА!!!

ВІД СЕРЦЯ ДО СЕРЦЯ

Від серця до серця іду, посміхаючись квітам,
Радію життю, зустрічаюся з тими, хто жде...
Буває образа накриє, немов динамітом,
Відроджуюсь з часточок світла. Біда відійде...
Живу як усі. А чи може не так як годиться?
Живу як умію. Злітаю на поклик душі!
Вона часом плаче від болю... Та все ще
іскриться,
Щоб вам дарувати тепло і осінні вірші...

БОЛЯТЬ

МЕНИ РАНИ

БОЛЯТЬ МЕНІ РАНИ

Болять мені рани – мої і чужі,
Однаково болять – нові і давні
І я зупиняюсь немов на межі
На клопоті німім свого послання.
Заплуталась в слові, холоднім як ніж,
Спіткнулась об поріг такий жорстокий
І знову невидимий виник рубіж,
А як не я, то хто – у вир глибокий?
У вирі життя переплуталось все:
І муки, і жалі, і сподівання,
А слово “війна” і болить, і гризе
Сумління всіх живих і рану давню...
На рану свою і на рану чужу
Пов’язку накладу з живого слова,
Яке я крізь муки, крізь біль пронесу
Немов святий бальзам добра й любові.

МОЛЮСЬ ЗА ТЕБЕ, УКРАЇНО

Дивлюсь на тебе, Україно,

І боляче мені стає...

Співаєш ти: «Я не загину...»

Й ховаєш личенько своє.

Я вірю в пісню – ти не згинеш.

От тільки... Чи живеш сповна?

Коли ж бідарські ярма скинеш?

Вже строк обіцяний мина...

За Україну я молюся

І душу туга обпече.

Ти шепчеш тихо: «Не здаюся..»,

А сльози капають з очей...

Я вірю в слово – переможеш,

От тільки дивно – а кого?

Бо у брехні ніяк не можеш

Впізнати рятівника свого.

Боюсь за тебе, Україно,
Не йди на страту з-під вінця,
Не грайся в схованки до згину,
Виборюй волю до кінця,
Бо кар'єристи гублять душу
Та зазіхають на чуже,
Отож - бар'єр поставить мусиш,
Хай Бог тебе побереже!
Горнись до тебе, Україно,
Я вірю в святість доброти,
Кохая край свій тополиний
І кращого вже не знайти.
Хай України рідні діти
Не відрікаються землі,
Хай вчаться жити і творити,
Щоб не гнітили їх жалі.

Я ХОЧУ ПЕРЕКРЕСЛИТИ ВІЙНУ

Тікаю від страшного сьогодення...

Я порпаюсь в душі, шукаю там натхнення,

Я хочу перекреслити війну,

Що вперто силу сіє руйнівну.

Я хочу перекреслити ті сльози,

Що капають гіркою самотою,

Що пахнуть горем, спомином, війною,

Політику закреслить опійну!

Хіба страждань зазнали ми замало,

Щоб доля українська краща стала?

Хіба ж в стражданнях, муках сенс життя?

А ЗВІДТИ – вже немає вороття...

Диктує час нові закони «СИЛИ»

Всі в розпачі...Хіба ж цього просили?

Тікаю від страшного сьогодення...

О, Боже, дай своє благословення

На мир і спокій в душах, на землі,

Достаток на українському столі!

НАВІЩО

Війна? Навіщо? Гріх вбивати!

Хтось буде долю проклинати,

У муках корчитись, стогнати...

А хтось святиню руйнувати,

Щоб голу правду приховати...

Війна... Навіщо правду знати...

НА САУР – МОГИЛІ

На Саур - Могилі каски зеленіють
На німім кургані моторошно всім...
Від біди страшної хлопці враз сивіють,
В пекло йдуть... Під кулі... Страшнувало їм...
Моляться до Бога матері, дружини,
Котяться сльозинки гіркоти сумні,
А синочки їхні підставляють спини
Під шалені кулі й «гради» ті чумні...
Стій! Стрілять не можна! Там Росія, хлопці!
Хоч із ТОГО боку палять в них вогнем...
Як? Куди стріляти? Хто родивсь в сорочці -
Відповзають з пекла...Жити ще будем...
«Землю свою рідну треба боронити!» -
Командир надривно ці слова сказав...
Й куля зачепила... Хлопці, що ж робити?
І у серці болем той наказ лунав...

На Саур-Могилі ллється кров рікою...
На німім кургані ворон не літа
І благає мати, щоб вернувся з бою,
Щиро просить, молить... Тугу огорта...

МОЯ УКРАЇНА

Сплюндрована війною люто,
Замучена та не зігнута,
Квітуча, щедра і відважна
Для ворога ти недосяжна,
Бо дух український не здолати,
Його подарувала мати –
Моя земля, моя країна,
Це незалежна Україна!

НАПРОТИРІЧИЛИ

В країні стільки протиріччя
У судженнях, думках і кроках,
Немов би сили потойбіччя
Вчать на важких земних уроках...
Хтось сковує залізну волю
І потяг впертий до єднання,
Натомість – «правда», що в неволю
Затягує, у небажання.
Одне говорять – роблять інше
І плани всі до навпаки...
А може час важливих рішень
Напротирічили роки?
Мабуть, отак і доведеться
У протиріччях існувати,
Ну а гармонію прийдеться
Десь там, в Європі доганяти...

АФОРИЗМИ

То не біда, якщо впадеш ти низько,
Біда, коли в душі буває слизько...

*****

Глибокий біль дає душі прозріння...
заглиблення у сутність НЕБУТТЯ...

*****

Якщо ЛЮБОВ буває грішна,
Тоді у світі що ж святе?
Де істина?.. Мабуть Всевишній
Не дасть нам відповідь на те...

*****

Забитий криво цвях ще виправить не пізно,
Бо цвях залізний...
З людьми ж буває навпаки –
Не виправляють і роки...

Блукаємо у красномовстві слів,
А істину не бачим, чи не хочем...
Ховаємо, щоб хтось ще не уздрів...
Не вкрав, не посміявся, не зурочив...

*****

У пишні фрази вбралися слова
В політиканстві, пресі, інтернеті...
Ведеться підкуп тих, де голова
Із серцем щирим більше не в дуєті...

*****

Зізнатись – то очиститись від мук,
Зазнатись – в двері чванства впертий стук!

*****

Щось не виникає із нічого,
В щось є щось, надіслане нам Богом...

ЧОМУСЬ САМОТНЬО

ЧОМУСЬ САМОТНЬО

Чомусь самотньо й зовсім скрутно,
В душі моїй вогонь погас,
Шукаю істину премудру
В уламках кинутих образ
І знову зла не помічаю
В брутальнім світі суєти,
Таємну я надію маю
Дорогу вічності знайти...
Бо що життя? Лишень миттєвий,
Короткий спалах, феєрверк,
Багатогранний, кришталевий,
Солодкий келих, що завмер
В руках Всевидящої долі,
В якій місія одна –
То похапцем, а то поволі
Пить келих зоряний до дна

І доки келих ще іскриться,
І доки краплі в ньому є,
Дорога вічності насниться,
Що прийде за життя моє.

ДЕСЬ ТАМ

Десь там, в сумній далечині
Не посміхнувся ти мені...
Не долюбив мене, на жаль...
Не доспівував печаль...

ЩО Є ЖИТТЯ

Що є життя у вимірі вселенської мети?

То лише зміна

Планет, героїв, знаків світла й темноти...

Бездонна піна...

Що є життя у вимірі вселенського буття?

То лише спалах!

Яскрава мить, жага, болюче каяття...

Цього замало...

Що є життя у вимірі людської доброти?

То лише мрія...

Щасливий шанс разом з терпінням гіркоти

Жива надія!

І ЗНОВУ ТЕЛЕФОН МОВЧИТЬ

І знову телефон мовчить забутий,
А я чекаю голос рідний твій
Серденько стугонить – не може бути,
Невже забув мене коханий мій?
Згадай, було нам так казково разом...
В очах горіли відчай і жага,
Звела примхлива доля нас із часом,
Душа з тобою бути так блага...
Я голосу твого напитись хочу,
Розплавитись у подиху на мить,
Спитаєш тихо – як ти? Я промовчу...
Бо серце полохливо стугонить...
Бо серце рветься із грудей до тебе,
Візьми його собі хоч назавжди...
І крапелька дощу упала з неба,
Промовив ти – пробач, мене не жди...

ПРО ЩО МОВЧИШ

Про що мовчиш, хоч би сказав?

Про що здогадуватись мушу?

Чомусь про мене не згадав,

Чомусь тривожиш знову душу...

Не подзвонив, не написав

І може й не подумав навіть

Хоча ти знав, напевно знав –

Твоя байдужість серце раниць.

ПРИМАРИЛОСЬ

Сивина посріблила голову,
Зморшки стали мої ще глибшими,
Та не зменшило серце норову
З почуттями вередливішими...
Відрізняю вже фальш з полудою
Від кохання, жагою сповнене,
Що блукає собі приблудою
У байдужості хибній зморене...
Що блукає собі у спогадах
Хитромудрими нетрями-хащами,
У німому мовчанні-здогадах,
В павутинні з відкритими пащами...
Сивина посріблила голову
І від болю душа затьмарилась,
Десь кохання згубилось з гонором,
А чи може воно примарилось?

НЕ ЗВАЖАЙ

Не зважай на ті слова,
Що тобі я говорила,
В тих словах моя печаль...
А тобі, козаче, - крила!
Ти лети собі, лети
Від печалі до печалі,
Полинами гіркоти
Переповнью їх і далі...
Назавжди запам'ятай
Про любов із гіркотою...
Тільки крил не обламай,
Не залишся самотою...

ПРОБАЧ МОЮ ЛЮБОВ

Пробач мою любов, о мій солодкий гріх,
Бо наші почуття ти не зберіг,
Щасливий келих свій ми випили до дна
І я тепер одна... Одна...
Сама в німому сні, сама серед розлук
Я відчуваю біль душевних мук...
Не глянув, не згадав і назавжди пішов,
Ти іншу вже знайшов, знайшов...

*****

Та й нащо тобі люBOв?

Відчуття – вони ж простіші...
Завтра будуть нові знов...
А мені... лишились вірші...

В ДУШІ ТЕБЕ НЕ СТАЛО

І ніби голос віщуна

Душа тоді вже відчувала...

І обірвалася струна...

Затенькала та застогнала...

І раптом тиша. Нічичирк...

І пустка там, де вирувало...

І хоч до мене ти вже звик,

В душі моїй тебе не стало...

НЕ СІЙ НЕСПОКІЙ

Не сій неспокій у моїй душі,
Не рви серденько, зранене тобою...
Блукають думки зранку, вдень, вночі
Про почуття, забарвлені журбою...

Ти не буди в мені сумну печаль
З тривогою поєднану навіки...
Не зрозумів, не вислухав, на жаль...
І знов думки шугають мов шуліки...

*****

Краще ніколи, ніж ТАК...
Краще без тебе, ніж ТАК...
Краще в безодню, ніж ТАК...
Падала зірка – то ЗНАК...

Я ВЖЕ НЕ ТА

Літа, літа... Я вже не та...
А час сторінки все горта...
Не повернуть, не оминуть,
Я пам'ятаю , ти забудь...
Забудь сльозиночку гірку,
Скотилась та в життя ріку,
Щасливим болем обпекла,
Бо першою та ніч була...
Я пам'ятаю, ти забудь,
Сторінок тих не повернуть,
Нас доля вкупочку звела,
Недоля щастя не дала...

ГЛИБОКИЙ БІЛЬ

Ти рятував з безодні, з небуття,
І часто воскрешав із мертвих душу,
У ті часи немає вороття,
Подякувати тобі я, певно, мушу...
Та ось вже знову в мряці сам на сам
Зі смутком, болем, ранами на серці,
А ти не той... І як я раду дам
Цим почуттям, яким відкрила дверці?
А ти мовчиш, душа чомусь німа...
Вслухаюся до стогону своєї...
І там, на жаль, порадоньки нема...
Глибокий біль... Душі вже нічиєї...

ТАК БОЛЯЧЕ

Так часом сум їдкий оповиває,

Так часом гірко стане - до безтями...

Чи ж твоє серце теє відчуває?

Чи ти в своїх чеснотах дні за днями...

Так холодно без ніжних поцілунків...

Так боляче від збайдужіння твого...

А ти сховався за свої лаштунки,

За гострі стіни серця... вже черствого...

НЕ ПЕРЕПИШЕШ

Як в душу заповзе той невимовний біль,
Здається чорним-чорним білий світ
І сіра пелена застеле звідусіль,
В очах вогонь обернеться у лід...
Сховається душа, заб'ється у куток,
Холодним лезом аж проймає жах...
Гортає як блокнот печальних сторінок
Події нещасливих днів-невдах...
Не перекреслиш і не перепишеш
Того, що нам судилося прожити...
І доки на землі живеш і дишеш,
Допоти треба це життя ЛЮБИТЬ...

ЯКБИ Ж ТО ВІДАТИ, ЧИ ЗНАТИ

Якби ж то відати, чи знати,
Що швидко так літа минуть,
То вчилися б любити, прощати
І не сваритися, мабуть...
Якби ж то відати, чи знати...

*****

Над прірвою між мною і тобою
Німе мовчання сповимо журбою...
Моя любов до тебе є сліпою...
Ти підеш далі - я ж іще постою.

ШУКАЮ СЛОВА

Мов оголений нерв... Мов туга тятива...

Я шукаю в напрузі потрібні слова...

Загубилося в купі думок головне,

Почекаю, допоки цей біль не мине...

Чи мій вибір такий, чи сам Бог так велів –

Потерпаю від байдуже кинутих слів...

Наче голки у тіло – у душу впились...

Я пробачу... Та я не така як колись...

ЗМОВКАЄ ДЕНЬ

Змовкає день. На сповідь ніч приходить.

Солодкий трунок в серці розливає.

Згасає свічка. На стіні заводить

Химерні танці. Музика змовкає...

Примарилась душа твоя тривожно,

Заціпеніння враз підперло груди.

Дзвонар хитає мрева струнку кожну.

Вуглинка смутку обпече і збудить.

*****

Я помолюся тихо і заплачу,

Та сліз моїх ніхто вже не побачить...

Ніхто вже не відчує мої муки,

Короткий шлях від щастя до розлуки...

ІЗ ЖУРБОЮ ДІЛЮСЬ СОКРОВЕННИМ

Із журбою ділюсь сокровенним,
Радість вперто гуляє ген -ген...
Запрошу її в гості до мене,
Може й зайде хоча б лиш на день...
Підморгне, жартівливо всміхнеться:
«Я у молодість хочу твою!
В тебе ж осінь, мені так здається,
Що з журбою ітимеш в строю... »
Усміхнуся подрузі знайомій,
Запрошу у куточок душі:
«Ще побудь хоч на мить в серці моїм,
Ти не кидай мене, не спіши...
Біди всі прожени і печалі,
Закружляй у таночку надій...»
Та й піду я приречено далі,
В свої нетрі нездійснених мрій...

ТАК ХОЧЕТЬСЯ ЗІГРІТИСЬ

Яку сьогодні маску одягти,
Щоб захиститись від цинізму й зради?
Є різні маски зла і доброти
Від стресу, від негоди, для принади...
Під маскою не зраниться душа,
Безпечніше так в світі, навіть зручно.
А хтось не має маски й вируша
З молитвою у простір як заручник.
Обпечена, у шрамах, у рубцях
Всміхається – відверта і відкрита,
Їй не потрібна маска до лица,
Душа така - сльозою буде вмиyta,
Засвітиться як сонце, як кришталь,
Потягнуться до неї, щоб зустрітись.
Як мало тих. Без масок. Навіть жаль.
А хочеться... Так хочеться зігритись...

САМОТИНА ДУШІ

Самотина душі бува знедолена,
Гірка, жертвна... Боляче, аж край...
А то буває, що умиротворено
Попросить серце стиха: «Спочивай...»
Самотина душі буває різною
І наодинці, і коли удвох...
Любов буває першою і пізньою.
Яка дорожча? Знає тільки Бог...

ПРОЗА

ЖИТТЯ

Варто жити

Дуже занедужала стара Вдовенчиха. Сама не пам'ятає, як опинилася в лікарні. Це вже потім їй сказали, що допомогли сусіди. Прийшла до тями, а над нею молода дівчина в білому халаті стурбовано клопочеться. Дякувати Богові і добрим людям – діло пішло на краще.

А лікар Володимир Петрович жартома повідомив:

- Після такого героїчного терпіння ще сто років проживете!

Вдовенчиха прискіпливо подивилася на лікаря. Не часто вона бачить Володю, хоч той з

їхнього села, працює в райцентрі хірургом. Все ті ж бісики в очах, от тільки сивина і глибокі зморшки на лобі роблять його трохи соліднішим. Гарний, ввічливий, міг би стати їй зятем, та не судилося. Вдовенчиха важко зітхнула...

В далекій юності покохали обидві її доньки Володю. А той, щоб не образити жодної, проводжав обох, або по черзі когось з них з клубу, дарував нехитрі подарунки, приходив в гості. Доньки спочатку напружено чекали розв'язки, а потім врешті-решт посварились.

Сварка була настільки серйозною, що вони не спілкувались між собою. Щоправда, живуть зараз доньки в різних містах, рідко навідуються до неї, а коли й навідуються, то не разом. Обидві мають свої сім'ї, але оте почуття розбитого кохання живе з ними й по цей час.

Як не намагалася Вдовенчиха помирити їх, та все марно. Недавно попрохала медсестру, щоб та відправила донькам телеграми. Нехай би приїхали, провідали, бо хто зна, чи й побачить потім. Молила Бога, щоб доньки приїхали разом і дали врешті матері обітницю помиритися назавжди.

Наступного дня вранці до палати несміливо зайшла старша донька з пакунками в руках.

- Мамо, - тихо мовила Віра і зайшлася слізьми, - як ти, мамо?

- Нічого, доню, мені вже краще. Як доїхала?

Цієї миті до них зайшов Володимир Петрович, щоб дізнатися про самопочуття пацієнтки.

- Добрий день! Відвідувачів прошу вийти, - діловито промовив та хвацько прочинив двері.

Віра хотіла було вийти, та раптом стала, як вкопана. Володя теж зупинився. Вони закам'яніло дивилися одне на одного, здавалось, цілу вічність. В прочинені двері влетіла ще одна донька Вдовенчихи – Ліда. Вона була не сама, а зі своїм чоловіком та сином.

Гамірливо розмовляючи, хотіли пройти до матері, та побачивши німу сцену і собі замовкли...

- Володя? – в один голос спитали сестри.

- От так зустріч! – вигукнув і собі
Володимир Петрович.

Вони забули про все на світі, кинулися одне одному в обійми. Віра, як завжди плакала, а Лідонька весело щебетала. Сестри нарешті зняли важкий тягар душі, який не давав їм спокою вже багато літ. А Вдовенчиха умиротворено дивилася на своїх доньок і радісно посміхалася:

- Ось тепер варто жити хоч сто років!..

...Володимир Петрович зайшов до свого кабінету, похапцем витер спітніле чоло і, глянувши на себе в маленьке люстерко, повному відчув приплив енергії.

В сімейному житті йому не пощастило. З колишньою дружиною прожив три роки та й розійшлися. Ніщо їх не тримало разом: почуття давно минули, бо виявилися несправжніми, спільних інтересів та дітей теж не було. Словом, благородна лікарська професія, що вимагала повної віддачі сил, була його справжнім життям. Та ще ті далекі спогади юності... Згадуючи безхмарне минуле, Володя не раз питав себе, кого із сестер він кохав – Віру чи Лїду? Вони здавалися йому єдиним цілим, бо так вмїли гармонійно доповнювати одна одну, Володя просто розгублено захоплювався обома.

Час випробовує, час коректує, час лікує і розставляє все на свої місця. Сьогоднішня зустріч перевернула всю його душу. Віра, Віра, Віронька – стугоніло серце... Йди до неї – кричала душа, бо це твоя доля, твій шанс...

- Віро, можна тебе на хвилиночку? – прочинивши двері палати спитав Володимир Петрович.

Коли вони зайшли до його кабінету, Володя більше не зміг стримати своїх почуттів. Він з острахом, ніжно торкнувся її руки.

- Віронько, виявляється я так довго чекав на тебе?..

Їх губи спрагло злилися в довгому жагучому цілунку. В цю хвилину обоє забули про все на світі. Приспані почуття вибухнули з такою силою, що, здається, самі небеса здригнулися від того.

Не чули як в небі пролунав перший весняний грім і рясний дощ щедро напоїв землю, а потім яскраве сонечко посилало свої промінчики закоханим, лукаво підморгуючи і щиро радіючи.

Володя і Віра розповідали одне одному про свої митарства, радощі і тривоги в тому житті одне без одного. А зараз почався другий етап справді щасливого життя.

Віра покинула свого чоловіка зовсім недавно через його пиятику та виснажливі дебоші. В неї дванадцятирічна донька, а працює вона кореспондентом обласної газети...

Дві долі, яким через стільки років судилося бути разом, нарешті зійшлися.

...Той день зробив щасливою всю родину. Через рік у Віри та Володі народився син. Вдовенчиха тепер живе у доньки, тішиться онуком, та і їй лікарський догляд дуже потрібний...

Ліда зі своєю родиною теж часто навідується до сестри. Вона щиро радіє новоствореній сім'ї.

Варто жити на світі хоча б для того, щоб зняти з серця важкий тягар, який іноді так недоречно псує стосунки між рідними людьми.

Випадкова зустріч

ДЕЯКІ епізоди людського життя залишаються в пам'яті назавжди, щоб потім відіграти трепетну душу в період заledenіння чи викликати нові й нові роздуми над сутністю буття, накласти безліч ніжних штрихів і відтінків на зранене долею серце.

Заворожуючий погляд великих сірих очей ще й досі згадується Олені в години самотності.

Зустрілися вони випадково. Олена перебувала на черговій сесії. Того теплого весняного вечора, коли закінчилися заняття в інституті, поспішала на міжміський телеграф. Як завжди, зайняла чергу і чекала. Механічно набрала номер, почала розповідати матері про успіхи на екзамені, житейські проблеми. Яюсь непомітно для себе обвела поглядом тих, хто терпляче очікував своєї черги. Раптом спіймала на собі гіпнотизуючий погляд молодого чоловіка в очах якого світилися зацікавленість і романтизм.

Короткі гудки в телефонній трубці, стук в дверцята телефонної kabіни повернули до дійсності.

- Вибачте, я знаю, нетактовно знайомитися у громадських місцях. Повірте, я це роблю вперше, боюся втратити шанс дивитися на вас.

Не помітили, як вийшли на гамірливу столичну вулицю. Він був таким романтичним, ніжним, лагідним і водночас веселим, дотепним, що аж паморочилася голова. Його авторські ліричні вірші заповняли душу, читав їх з якимось внутрішнім хвилюванням. Вона здатна була лише слухати чи коротко відповідати на запитання. Такого незвіданого стану душі Олена не відчувала ніколи. Місто дихало вечірньою живою прохолодою, знову цвіли каштани, миготіли різнокольорові вітрини, чувся приглушений шум автомобілів. Двоє блукали містом взявшись за руки...

Чому, чому вона йому відмовила у зустрічах? Чому не дала адреси, телефону? Не вірила у випадкове знайомство? Чи вже не раз обпікалась на солодких чоловічих чарах?

І досі не знаходить однозначної відповіді на ці запитання. Але кожен раз, коли приїздить у місто, Олена йде до того переговорного пункту і довго блукає вулицею, пильно вдивляючись в очі перехожих...

Далеко відлуння війни

Сонце низько схилилося на захід – і прозорі хмарки над похилим небокраєм засяяли золотавою, мов розлитий жовток облямівкою. Роздмухавши вогонь під нанизаним на дерев'яний прут салом, Василь Кирилович підвівся.

Сало швидко вкривалося рожевою скоринкою, зашкварчало, поволі скапуючи пахучими крапельками на вогонь.

Федір Микитович ретельно перевертав картоплю, яка от-от мала спектись. Кожен пильно слідкував за стравою, повагом виконуючи нехитру роботу, чаклюючи над маленьким вогнищем.

Василь Кирилович високий, ставний чоловік з прибитим сивою памороззю колись чорним чубом. Його масивне спокійне обличчя світиться внутрішньою врівноваженістю як у людей, що мають природний хист усе робити не поспішаючи, ретельно й впевнено. І тільки чорні, зверху посаджені очі – жваві і неспокійні, наче двійко пташенят.

Федір Микитович – повна протилежність своєму свояку, фронтовому побратиму. Кругловидий, невисокий на зріст, з лагідними, глибоко посадженими очима, що світяться добротою і вічною тривоگو.

Щойно завершивши домашні справи, в погожий недільний вечір зібралися вони разом трохи перепочити і поринути в спогади за шістдесят і більше років. Вони лаштувалися повечеряти просто неба, вибравши місцинку за кілька метрів од садиби Василя Кириловича на галявині серед пахучих поживклих трав.

Василь Кирилович простелив газету, щедро нарізав хліба і з вдаваною таємничістю дістав солдатську флягу.

- От халепа, чарку забув прихопити!

- А навіщо? Нам і цього посуду вистачить, - тихо промовив Федір Микитович. – Як бувало в окопах перед атакою, пам'ятаєш?

...На мить в пам'яті кожного промайнули найболючіші епізоди війни. Федір Микитович, дивлячись на вогнище, раптово побачив ту страшну картину. Микола Дідковський, його товариш, підірвався на міні. Не тямлячи себе, підбіг до нього, тягнув по землі половину згорілого тіла свого побратима, зціпивши зуби, ковтаючи гіркі чоловічі сльози розпачу.

- Добий мене!!! – волато скривавлене напівтіло, - благаю, добий! Не зміг, не мав права... Врятував заради життя на землі...

А Василь Кирилович згадав переправу через Дніпро під прицілом мінометів. Яскравий, як сто

сонць, спалах заярів на мить в очах і все провалилося в п'тьму...

Вони, намагаючись відігнати ті страшні спогади, непомітно змахнувши непрохану сльозу, заметушилися біля імпровізованої “скатертинки”.

- Це просто королівська страва! Скільки пам'ятаю себе – смачнішого нічого не куштував, як печена картопля з салом прямо з вогнища.

-А колись про таке могли тільки мріяти...

...Ім було лише по вісімнадцять років коли почалася війна. Усе, що тоді захоплювало – мрії про літаки і небо, радіотехніку – враз посіріло, стало далеким, ніби ніколи в житті нічого цього й не існувало.

Першим бажанням Федора Микитовича було поступити в Конотопське льотне училище, адже нещодавно закінчив аероклуб, агрошколу. Та, пройшовши медичну комісію, був розчарований. Підвів зір.

Додому повертатись не хотілось, почав думати, як все ж таки потрапити на фронт. Через Батуринський військкомат був призваний в армію. Доки група молодих призовників дійшла пішки до Конотопа – військкомат розформували. Конотоп вже захопили фашисти. Хлопцям не залишалось нічого іншого, як швидко повертатися додому.

Минали дні, перші тижні війни. Напруження в селі зростало. Разом зі своїми однолітками-односельцями копали окопи, але їх не залишала думка про фронт, де вже палахкотіла війна.

- Гарна картопелька, як у тебе на весіллі! – Василь Кирилович лукаво посміхнувся.

- Та яка там картопелька, мені навіть “гірко” ніхто не закричав. – Знову на мить замислився.

...Літо 1942 року не приносило втішних новин. Радянські війська з боями відходили до Волги. Фашистська пропаганда, захлинаючись, галасувала: “Доблесна армія фюрера вже на порозі Сталінграду. Попереду Москва.!”

Почастішали випадки вивозу молодих хлопців та дівчат до Німеччини. Щоб врятуватися від рабства (бо одружених до Німеччини не брали), в селі одного літнього дня зареєстрували шлюб шістнадцять пар молодят. Серед них був і Федір Микитович зі своєю нареченою.

Не про таке весілля мріяв. Та, мабуть, щастя не обійшло їх стороною. Понад п’ятдесят років прожили разом в мирі та злагоді. Сім років тому померла Пелагея Яківна, залишивши його, чотирьох дітей, онуків такими самотніми без неї.

...Василь Кирилович одружився трохи пізніше з рідною сестрою дружини Федора Микитовича. Ось

так і поріднилися. Мовчки випили по ковточку, зважаючи на вік, почали вечеряти.

Сонце майже сховалося і хмари звисали над обрієм, мов закривавлене ганчір'я. Легенький вітерець ворухив трави, десь вдалині в селі верескливим дзявкотом заходився собака.

Не часто випадає нагода літнім чоловікам – обидва розміняли по вісімдесят років, ось так посидіти разом. І чим мудрішими стають їхні роки, тим частіше згадується бойова молодість.

Федір Микитович Прощенко все таки потрапив на фронт у 1943 році. Служив в артилерійській розвідці. Скрізь довелося воювати за рідну землю. Всього довелося побачити, натерпітися.

Пам'ятає як неподалік Житомира йшов із двома розвідниками на завдання. Відійшли від бази кілометрів на два і раптом надибали на поліцая, озброєного і в формі. Ця зустріч була настільки несподіваною, що всі на мить розгубилися. Поліцай, видно, теж злякався, відсахнувся вбік, а потім зняв з плеча гвинтівку і скрикнув:

-Лягай, бо застрелю! – і пальнув у небо.

В ту мить, коли він опустив вниз гвинтівку, наче змовившись, усі троє шуліками накинуплись на поліцая, звалили на землю, скрутили руки за спиною.

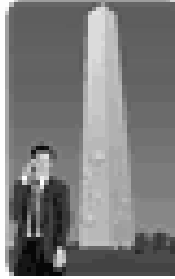
Ніколи не забуває Білорусію з криницями, забитими мертвими тілами замордованих дітей. Тоді з потроєною люттю били клятих фашистів. Отак дійшов аж до Берліну. На власні очі бачив прапор Перемоги над Рейхстагом, має безліч нагород.

Були тяжкі поранення, ледь не ампутували ногу. Не дав... Понад усе на світі боявся залишитися калікою.

Василь Кирилович Колесник починав свій бойовий шлях з Чорнобиля, в 129 танковій бригаді. В його першому бою танкову бригаду було розбито, потрапив до піхоти. Недовго воював, а натерпівся за десятьох. Не раз йшов у постоях по крижаному болоту, не раз стояв в дозорі. Та на одному із завдань тяжко поранило в ногу, контузило, втратив дуже багато крові. Більше року довелося лікуватися в різних госпіталях.

...Багаття дотлівало невеличкою купкою жарин. Сонце вже зовсім зайшло і над землею розметалися темні, з пурпуровим відблиском тіні. Верхівки кущів вдалині вимальовувалися рухливими обрисами.

Сиділи у вечірніх сутінках, забувши про картоплю з салом, що вже зовсім захолинула. Два ветерани війни вкотре згадували подробиці свого фронтового життя. Цієї ночі їм будуть снитися важкі бої і їх рідні здригатимуться від нервових збуджених стогонів – далекого відлуння війни.

Жива пам'ять серця

Коли душі моїй стає тривожно, коли хочеться відігритися від цього суєтного, сповненого стресами сірого буденного життя, я прямую на автостанцію, сідаю в автобус і їду в край мого дитинства, своє рідне село. Серце радісно стугонить від передчуття теплої зустрічі з колискою мого початку.

Соняшниковим нектаром пахне земля і навіть чути як грають літню симфонію листочки на сонячних струнах. Привітно схиляють ніжні голівки гарненькі ромашки, про щось сперечаються бешкетники-горобці, здійнявши куряву на дорозі. Паморочливо пахне м'ятою і любистком.

Я прямую до рідної хати. Так склалися обставини (на жаль вони бувають сильнішими від нас), що довелося покинути своє рідне гніздечко, змінити місце проживання. І тепер оселя стоїть пустою, сумує

за господарями, чужих не хоче приймати. Заходжу у двір і не можу стримати сліз – в дикому чагарниковому королівстві стоїть яблуня. Вона простягла до мене свої обважнілі від плодів віти і просить: “Скуштуй моїх яблук, це для тебе такі виростила. Пам’ятаєш, колись ти їх любила”. А хата з гірким докором дивиться на мене чорними вікнами. Хочеться перед нею впасти на коліна і просити прощення. Отак, в німому побаченні я спокутую свою вину, зігріваю давніми спогадами серце.

- Що, дочко, болить душа?

Це підійшов сусіда, Іван Трохимович. Я й не помітила б його присутності, якби не обізвався. Він співчутливо запрошує до себе перепочити з дороги.

Іван Трохимович – то взірець справжньої людини для своїх односельців. Мене завжди вражали його спокійна вдача, розсудливість, мужній вигляд вольового обличчя. Він не любив багато говорити, тому часто для оточуючих був загадкою. Самотньо жив у затишному добротному будинку, збудованому своїми руками. Івану Трохимовичу вже за сімдесят, сива паморозь вкрила густий його чуб, а глибоко в очах затаївся незагоений біль.

- Життя прожити – не поле перейти.. Всього на віку буває . – Я знала, що Іван Трохимович учасник Великої Вітчизняної війни та ніхто ніколи не зав’язував з ним про це розмови, не любив він ділитися спогадами. Може хоч сьогодні зможе розповісти про себе?

Відчула, що між нами виник якийсь незримий місточок, що його серце відкриється, бо хіба ж можна носити в собі такий важкий тягар пам'яті?

Вісімнадцять літ було йому тоді. Жив тільки з мамою, батько давно помер. Іван беріг свою матусю, допомагав в усьому, мріяв здобути належну освіту, щоб стати лікарем, сам хотів лікувати свою хворобливу неньку. Та війна перекреслила все. Йшов на фронт з передчуттям гіркоти вічної розлуки...

З фронту надсилав додому листи дуже часто, намагався писати тільки про хороше, щоб мати не дуже турбувалася: "Здрастуй, мамо! Я живий, здоровий. Мрію швидше побачити тебе. Ми переможемо фашистів і тоді заживемо як і колись. Бо правда не може не перемогти..." Тільки тепер Іван Трохимович знає, що правда не завжди перемагає. А тоді він був бійцем і, мабуть, непоганим, нагороди просто так не давали. Орден Слави заслужив у битві за оборону Москви. Вперше поранило його там. Лежав у госпіталі, тільки матері не писав про це. Брав участь у звільненні рідної України. Потім довелося побувати в Угорщині, Румунії.

"Здрастуй, мамо! З кожним днем все далі і далі від тебе, зате ближче до кінця війни. Вже скоро закінчиться ця чорна розлука і ми знову будемо разом.." То був останній лист до матері.

В одному з боїв у Румунії його тяжко поранило. Опам'ятався в якійсь селянській хаті. Страшно боліла

права нога і нічого не чув, тільки бачив як співчутливо дивляться на нього очі старенької жінки.

- Спасибі, мамо! – сказав їй і не знав, що в той же день його мати десь там на Україні одержала похоронку на сина.

Не витримало материнське хворе серце такої страшної звістки. Через три дні померла. Поховали її чужі люди.

...Ось-ось мала закінчитися війна. Молодість і сила волі допомогли Івану побороти недугу. Ледве став на ноги і заходився збиратися в дорогу. Не знав, не відав тоді, що поспішати не було до кого. Дорогою мріяв про зустріч з мамою, в думках підбирав найтепліші, найніжніші слова, що скаже їй. Цікаво, чи впізнає, адже роки війни далися взнаки – її син змужнів, постаршав, особливо турбувала фізична вада – накульгував на праву ногу.

Доки добрався з найближчої станції до села, була вже ніч. Голосно калатало в грудях серце, здалося, що мама почула його биття і біжить назустріч. Та то лише здалося, мабуть, вона спить.

Тихо постукав у вікно – ні звуку у відповідь. Він постукав ще раз, та лише глуха зловісна тиша стояла навкруги. Спробував відхилити двері і вони легко піддалися.

- Мамо, мамо, це я, твій син. Де ти, рідна? Чому не зустрічаєш? – Присвітив. В хаті нікого. На столі

лежав його останній лист, літер не можна було розібрати, вони розпливлися від материнських сліз, поряд була похоронка: “ Ваш син пав смертю хоробрих...” Потемніло в очах. Страшна здогадка шпигонула в саме серце.

- Мамо, я живий, чуєш, живий!

Не чує мати. Тільки душа її витає над синочком, чайкою кигиче, плаче...

Та чорна ніч була роковою для Івана Трохимовича. Вранці люди не впізнали його. Сивий як сніг стояв непорушним привидом над могилою матері...

Не склалося сімейне життя. Не знайшов такої щоб неодмінно була схожа на маму. Так і прожив самотиною. Працював бригадиром у рідному колгоспі, омріяна професія лікаря була вже ні до чого.

Ось вже скоро п'ятдесят років буде відтоді, а пам'ять не дає зажити роз'ятреним ранам війни.

На могилі матері завжди свіжі квіти, навіть взимку. Він доглядав її дуже ретельно, годинами сповідався перед святинею із святинь.

Прийде на рідну землю п'ятдесята весна Перемоги, прийде до нього п'ятдесята весна вічної розлуки з ненькою...

- То добре, дочко, що болить душа, значить не зачерствіла вона в тебе. Бо хто забуває своє коріння, тому не буде щастя на цьому світі.

... На охайно прибраному столі стояли дві склянки з холодним чаєм. Я зачаровано дивилася на вольове обличчя ветерана з добрим і трохи гордим поглядом і думала, чому доля така жорстока до нього?

Минають роки. Час невблаганно віддаляє нас від тих вже далеких подій. Але так хочеться, щоб не віддаляв він нас від тих людей, що захищали рідну землю.

Запізніла зустріч

Модерний автомобіль хутко мчав асфальтívкою сiльськóї вулицi.

Люди довго дивилися йому вслiд, намагаючись зрозумiти – хто приїхав до їх забутого долею рiдного села. Чи довго довелося б здогадуватись, чи нi – нiхто не знає. Та всюдисуща тiтка Явдоха була тут як тут. Якимось чином вона дiзналася, що на тому автомобiлi приїхав Юрко Кандиба, колишнiй односелець, а тепер вiдомий столичний бiзнесмен. Що привело його сюди? Вже давненько не бачили Юрка в селi, мабуть з тих пiр як одружився.

Тим часом Юрiй Иванович хвацько пiд'їхав до обiйстя свого брата, оглянувся довкола – нiхто не зустрічає. Він полегшено зiтхнув. Чомусь саме тепер захотiлося побути наодинцi. Несподiвано для самого себе повiльно пiшов до старого верболозу, який спрагло тягнувся до води, роняючи краплi роси.

Юрiй пiдiйшов до води, присiв на березi. Згадалася далека юнiсть, щасливі епiзоди того далекого минулого. Ранiше якось нечасто випадало замислюватись молодому, вродливому чоловіку про колишнiй вчинок.

Він вважав своє одруження вдалою партією, кроком у великий бізнес. А почуття? Та чи був час про це думати? Ну, не кохав він свою опецькувату Людмилу. Зате в нього завжди були коханки. Якось легко йому жилося з простою філософією у душі : маєш гроші – маєш славу і щастя.

Чому ж тепер він раптом зрозумів, що просто марнував літа? Невже стара як світ істина має хоч якийсь сенс у житті? Вперше за стільки років Юрію захотілося зустрітися з нею. З тою єдиною, неповторною, коханою. Жанна... Чи впізнала б вона його? Чи пробачила б?

Того пам'ятного вечора навіть не набрався мужності сказати їй, що зустрічаються востаннє. Боявся говорити ті рокові слова, адже Жанна кохала його до безтями. Її вразлива душа не могла не помітити змін в поведінці Юрка. Нічого не питала, чекала сповіді.

Якою гарною та відданою була Жанна. Витонченість її філософських міркувань іноді бентежили Юрка. Відчував себе трохи невпевнено, бракувало потрібних слів, щоб висловити свої думки. Тому знайомство з донькою генерала, що приїхала до рідні на гостини, розцінював як подарунок долі. Людмилу не цікавили стан його душі та інтелектуальний розвиток. Вона захопилася його вродою, спортивною статурою. Так і одружилися – він на її грошах, а вона на його зовнішності.

Скільки часу пройшло відтоді? Так, чималенько... Юрко не помітив як повернувся до автомобіля. Сільські дітлахи юрмилися біля нього, про щось сперечалися.

- А де зараз Жанна? – вперше поцікавився за вечерею у брата. Весь напружився, готуючись почути щось неприємне чи трагічне. Але брат спокійно повідомив, що Жанна якраз приїхала з донькою у відпустку до матері.

Юрій боявся тої зустрічі, та все ж хотів зустрітися з Жанною саме тепер. Невже не захоче з ним навіть поговорити?

Переодягнувшись з дороги, пішов сільською вулицею. Він не забув тої таємної стежки, на розі повернув і попрямував квітучим лугом. Щоправда, стежки вже не було, якась надокучлива трава плутала йому ноги та він вперто топтав стежку у свою квітучу молодість, зриваючи полуду з очей, тремтячими руками витираючи спітніле від хвилювання чоло.

Аж ось і хатинка її матері, така ж чепурненька, ніби щойно побілена. Серце стугоніло як навіжене. Щоб хоч трохи заспокоїтись, присів на лаві. Невдовзі рипнули двері. Той звук розтанув у паморочливій тиші. На порозі стояла Жанна, ще вродливіша, ще прекрасніша, ніж в юні літа. Тільки очі... Її погляд на мить зупинився на ньому, потім ковзнув кудись удалечінь. За мить промайнули всі етапи життя. У день його одруження вона мало не наклала на себе руки. Дуже болісно сприйняла тоді його огидний вчинок. Як він міг не сказати їй правду, як міг розтоптати їх святе кохання?

Втім, чи кохав він по-справжньому? Це питання не давало спокою впродовж життя без нього. Подумки часто уявляла їхню зустріч... Вирішила для себе, що так і мало бути.

Чи була б вона такою сильною духом, чи досягла б в житті таких висот, які має тепер? Є улюблена робота, недавно захистила докторську дисертацію, має гарного, люблячого чоловіка, доньку. Але той неспокій в душі вона пронесла через роки...

- Здрастуй, Жанно, а я ось прийшов поговорити... -
Юрій переминався з ноги на ногу, простягнув було руку, та збентежився від її пронизливого погляду.

Жанна повільно підійшла до нього, уважно дивлячись в очі. В тих очах не змогла прочитати нічого. Лише безодня, сіра безлика безодня стояла в них. І раптом Жанна зрозуміла, що цей чоловік для неї чужий. Вона кохала колись вимріяний нею образ. Полегшено зітхнула і промовила:

- Запізно прийшов. Нам нема про що говорити, Юро...

Ніби уві сні слухав ті слова, ніби уві сні прошепотів:

- Прости...

Стояв, аж доки знову не рипнули двері. Цього разу вони зачинилися для нього назавжди...

МАТЕРИНСЬКЕ СЕРЦЕ

Невимовний сум за втраченим огортає Надію тоді, як випроводжає свою донечку до школи. Непрохані сльози котяться з очей, завмираючи маленькими сріблястими кришталіками на русявій дитячій голівці.

Плачеться Надії, бо не пам'ятає лагідних маминих рук, а у вухах і досі дзвенить сухий сварливий бабусин наказ: “Тікайте від неї, не підходьте, вона не мати, а відьма...”

Вони з сестрою були доглянуті, але завжди із заздрістю дивилися на однолітків, яких випроводжали до школи щасливі матері. Це зараз, маючи свою доньку, Надія розуміє яка життєва трагедія трапилася в її родині.

А сталося таке – невістка не сподобалася свекрусі. Вони часто сварилися, син закривав на все те очі. Врешті-решт вигнали невістку, а дітей залишили собі. Чому так

склалося? Чому мати не забрала їх? Мабуть з матеріальних міркувань...

Дівчатка виростили відлюдькуватими, так їх виховувала бабуся. Хоча іноді тягнулися до веселих розваг, щоб хоч на мить забути про свої життєві прикросці. Отак, граючись на перервах, не раз чули:

- Он ваша мама прийшла!

А мати й справді стояла за шкільним парканом, прикипівши червоними від сліз очима до своїх донечок. Вона тримала пакунки з цукерками, якісь дитячі обновки, благала донечок підійти ближче. Тоді вони бігли подалі, пам'ятаючи бабусині слова, ховалися в якомусь глухому закутку, часто й на уроки не з'являлися.

Як витримувало материнське серце отакі тортури? Що відчувала жінка, дивлячись як тікає від неї остання надія хоч на хвилинку побути справжньою матір'ю. Понад усе на світі їй хотілося пригорнути рідних дітей до серця, послухати їх туркотливий щебет. Мабуть лише безодня, чорна страшна безодня стояла перед очима у Галини. Жила і снила дітьми, подумки голубила їх ніжні голівки, пестила лагідні рученята. А жорстока реальність гірко ятрила душу. Так тривало довго. Так тривало вічність.

...Надії на мить стало зовсім кепсько. Вона міцно стисла Оленку, дивлячись затравленим поглядом у своє минуле.

Підростали дівчата. Батько їх і не помічав майже, а бабуся раптом занедужала. Весь клопіт по домашньому

господарству, по догляду за бабусею ліг на тендітні дитячі плечі.

Похорон відбувся невдовзі. Шкода було бабусі, та чомусь не плакалось. Здавалось, що разом з нею померло лихо, щоховалося в усіх куточках їхнього обійстя.

Прийшла весна. Вперше дівчата відчули світлий подих чарівної юності. І хоч роботи по господарству вистачало, працювали із завзяттям, щоб увечері піти з подругами до клубу на танці.

Якось дві доби батька не було вдома, а потім прийшов не сам і сказав:

- Діти, ось ваша мама. Віднині ми будемо жити разом.

Дівчата не знали – радіти їм чи плакати, але що вже не треба тікати – про це знали напевно.

Чимало часу пройшло відтоді. Звичайно сестри поважають і цінують свою матір, та не можуть викреслити із свого життя сторінки зраненого дитинства.

Галина Іванівна давно пробачила чоловіку, пробачила вже покійній свекрусі, а материнське серце і досі тужить за втраченими марно літами, за нерозділеною дитячою любов'ю.

Перша вчителька

Павло Сергійович втомлено вдивлявся в базу даних на моніторі. Був погожий осінній день, у вікно грайливо зазирнуло сонечко і наповнило простір затишного офісу таким блаженним теплом, що на якусь мить він стулив повіки.

А вже за чверть години на власному авто мчав у напрямку свого рідного містечка. Столичне напружене життя, швидкоплинний ритм роботи іноді страшенно виснажували і тоді відновлював сили у рідних серцю місцях.

Перш ніж завітати до батьків, Павло Сергійович вирішив повернутися на базар і купити гостинців рідним.

Ринок вирував розмаїттям різних товарів на будь-який смак. Продавці гостинно запрошували купити товар, розхвалюючи його на всі боки.

Він швидко купив все потрібне і хотів було завернути далі та увагу привернули розкішні букети квітів.

«Куплю щось для мами, ото зрадіє!» – подумав він і попрямував до квітового ряду. Від легенького подиху вітерцю квіти грайливо кивали голівками, дивували різновидами форм. Павло Сергійович навіть розгубився – що ж вибрати? Потім став прислухатися до квітникарок, може щось порадять. Погляд ковзнув по жінках, яким так пасувало розмаїття живих кольорів, що здалося ніби і вони є часточкою чарівної осінньої композиції. Жіночки були втіленням тої краси, яку випестили своїми руками. Вони благали купити їх квіти, запевняючи, що кращих він не знайде ніколи. Лише одна не брала участі в тих репліках, задумливо дивилася вдалечінь, мружачи лагідні очі, а чутливі пальці гладили білі айстри, що ніжно тулилися до грудей. Щось до болю знайоме промайнуло в рисах обличчя тої жінки. Так і є, та це ж Юлія Петрівна, його перша вчителька! Враз стільки добрих почуттів наповнило душу. Захотілось привітати, обійняти і низько схилити голову, але якийсь внутрішній голос заперечував – ні, не тепер, не час, треба не подавати виду, що впізнав, адже так можна дуже збентежити її. Звичайно, Юлія Петрівна не впізнала його, перше на що спромігся, сказав:

- Будь ласка, чи можна купити Ваші айстри?

- Мої? – здивувалася Юлія Петрівна, - беріть, віддам не дорого?

- Мені всі квіти... - Павло Сергійович дістав купюру, вартості й сам не розгледів, якомсь розгублено втиснув в суху, натруджену долоню вчительки і обережно взявши лише один букет, пішов геть.

Якусь мить жінка з подивом дивилась на гроші, потім на квіти, що залишились...

- Молодий чоловіче, стривайте, ви забули квіти і задачу! – кричала вона навздогін. Але він вже не чув її слів.

Їхав до матері, а перед очима стояв образ першої вчительки. Чомусь наче яскравий спалах промайнув перший урок у першому класі, перші літери, написані за допомогою вправної і такої лагідної руки. Вона вмiла бути неповторною на кожному уроці, вмiла так зацікавити вивченням матеріалу, що її учні були завжди на висоті. Скільки ж це років пройшло відтоді? Із здивуванням підрахував – тридцять. То що ж виходить ювілей? Треба зібратися всім класом і запросити Юлію Петрівну! Від цього відкриття і такої прекрасної ідеї стало легко та весело на душі, непомітно для себе почав мугикати якусь дитячу мелодію.

Кілька адрес однокласників у нього було, отож створили свій штаб, налагодили зв'язки майже з усіма. Зустріч призначили на День вчителя в рідному класі рідної школи. Надіслали красиве запрошення і Юлії Петрівні.

Він чекав того дня з особливим трепетом в душі.
Хотілося вшанувати свою першу вчительку,
підтримати матеріально, мабуть сутужно живеться
одинокій жінці.

І ось той день настав. Всі були радісно збуджені від зустрічі, навперебій розпитуючи один про одного. Та коли прочинилися двері класу і зайшла Юлія Петрівна, на мить зупинившись на порозі, всі як один встали. Запанувала урочисто-хвилююча тиша.

Вона була в старанно випрасуваній старенькій сукні з білим святковим комірцем, який так пасував до сріблястої зачіски. Трималася впевнено, ніби підготувалася до уроку.

- Сідайте! – сказала після короткої паузи і попрямувала до столу. Почала зачитувати список, який дивом зберігся в домашньому архіві.

- Стеценко Павло... Вона затримала на ньому свій лагідний погляд, згадавши про випадок на ринку.

- Павле, ти забув забрати свої гроші, підійдеш потім.

- Дорогі мої, справжня вдячність не купується і не продається. Вдячність – це особливий стан душі, що випромінює добро від добра, зробленого тобі. Як і раніше, слова першої вчительки прозвучали досить переконливо. Павло Сергійович назавжди засвоїв ще один життєвий урок.

СТОРІНКИ ДИТИНСТВА

Найстаріше дерево в нашому селі – то корчаста груша, що росте на колишньому обійсті моїх покійних дідуса та бабусі. Міцний кривий стовбур важко зводиться над землею, а потім стрімко сягає вгору, завершуючись розлогим верховіттям.

В усі пори року груша по-особливому принадна. Вона як наречена вбирається у білу сукню весною і своїми пахощами аж забиває дух, літом – як щедра молодиця обдаровує всіх перехожих медовими плодами. Восени – задумлива і спокійна, ніби вдоволена своєю тяжкою працею, а взимку – сувора і неприступна, вся в німому чеканні дивовижних снів.

Мої дідусь та бабуся були довгожителами. Скільки їх пам'ятаю – ніколи не сварилися. Якесь маленьке непорозуміння завжди перетворювалося на вдалий жарт і конфлікт зникав сам по собі.

Мабуть, над усе в світі любили вони приймати гостей. О, мої дідусь та бабуся робили це із знанням справи і великим задоволенням. Такі вечори часто

перетворювалися на імпровізовані вечорниці чи театралізовані вистави. А скільки старовинних пісень там лунало! Ми, діти, теж не були обділені увагою. Знаходились і для нас ролі в тому незвичному дорослому шоу. Гай, гай, скільки ж то води сплигло... А й досі до найменших подробиць пам'ятається той далекий затишний світ з маленькими віконцями та рожевими фіранками.

Дідусь дуже любив всіх повчати в доброзичливій, ненав'язливій формі, тому на нього ніхто ніколи не ображався. А бабуся любила робити подарунки для своїх онучат. Бабуся та дідусь... Вони були такими милими. Мене завжди вражали їх душевний спокій і доброта. Ставши вже давно дорослою та провідуючи своїх стареньких, я себе відчувала такою ж маленькою дівчинкою як багато років тому.

Потім їх раптом не стало. Вони майже разом покинули цей світ, втомившись від повсякденних турбот. Дідусь так і не дожив кілька місяців до своїх ста літ, бо першою померла бабуся.

А стара груша, наче сумуючи за ними вже не так щедро обдаровує своїми плодами, її розкішні віти безсило опускаються до землі, сохнучи з нудьги

Так навчила мама

З роботи Марія поверталася з тягарем на душі. Серце стиснули безжальні лещата смутку і безвиході. Нічого і нікого не помічала довкола. Хтось привітно всміхався до неї, хтось намагався поговорити, але Марія не зупинялася. Вона дивилась затуманеним вперед і думала, думала... Перед очима круtilись кіноролики її одноманітного життя. Те, що колись було щастям чи успіхом – тепер здавалось жалюгідним і нікчемним. То були лише щасливі миттєвості, заради яких вона, Марія, жила та працювала. Може й не треба так перейматися своїми й чужими складними болючими проблемами. Може треба виходити із жорстоких реалій сьогодення трохи простіше, як от її деякі друзі-співробітники. Вони живуть аби вижити, йдуть до мнимого ореолу слави, купаючись в брехні й розпусті.

Ні, Марія так не могла. Вроджені почуття жалю, вміння критично оцінювати ситуацію, загострене відчуття справедливості, нервова

збудливість, незахищеність в цьому жорстокому світі – зробили замкнутою і надто вразливою. Та її характер був досить мінливим. Іноді знайомі просто дивувалися винахідливості та розв'язності, дотепності і веселому почуттю гумору. Такою була дуже рідко, мабуть, лише тоді, як почувалася затишно і впевнено, окрилена якимось успіхом.

Не пам'ятала, як прийшла додому. Вечірні сутінки дбайливо огорнули кімнату, ніби доповнюючи тривожний стан душі. Заснути і забути про все – стугоніло втомлене серце, плутаючись в ритмі страшного передчуття. У вухах дзвеніли слова, кинуті їй із злорадною, нелюдською посмішкою.

...Крізь важкий дрімотний сон почула як хтось зайшов до хати. Двері були відчинені. То сестра привела її п'ятирічну донечку. Вони трохи пошептались і маленька Надійка клубочком пригорнулася до мами, міцно обійнявши за плечі. Марії на мить стало легко-легко, а тоді вона провалилася в сіру безодню...

Вранці Надійка прокинулася і, як завжди пригорнулася до мами. Але чому в неї такі холодні уста і вона не відповідає на Надійчин поцілунок? Швиденько вкрила ковдрою і ще міцніше обійняла маму. Так вони пролежали довго. Надійка чекала, що мама от-от прокинеться, всміхнеться, приготує сніданок, а потім вони разом пошиють для улюбленої Надійчиної ляльки святкову сукню.

Сьогодні вихідний і вони підуть купатися на річку... Мама була такою холодною. Їй би погрітися на сонечку. Так думала Надійка і не помітила як знову заснула.

Прокинулась дівчинка від настирливого телефонного дзвінка. Обережно, щоб не розбудити маму, вона побігла до телефону. Якийсь неприємний жіночий голос роздратовано питав Марію Павлівну. Але ж мама ще спить, - тихо відповіла Надійка.

- Як?! Вона ще й досі спить? Негайно розбуди її і поклич до телефону! – аж захлинавсь хтось на тому кінці проводу.

Надійка обережно підійшла до ліжка і ніжно взяла маму за руку.

- Мамочко, вставай, тебе кличуть до телефону... Мамо, чуєш, прокидайся...

Руки у мами теж були холодними і вони не згиналися. Раптом Надійка почала гірко плакати. Вона забула про телефон, бо дуже хотіла розбудити свою любу матусю...

Той страшний день був цілою вічністю для малої. Голосний плач дитини почула сусідка. Вона влетіла до хати з переляканим обличчям, побачила малу Надійку, що обіймала маму і плакала. Навіть не підходячи до ліжка – все зрозуміла.

На третій день відбувся похорон. Зібралось стільки багато людей, що якби Марія хоч на мить ожила, була б вражена чисельною процесією. Так, її поважали і любили в невеликому селищі. А тепер були всі в розпачі, надто боліла душа за Надійчину долю. Дівчинка лишилась круглою сиріткою.

Батька в неї не було, трагічно загинув в автокатастрофі два роки тому.

Надійку забрала до себе тітка Олена, єдина мамина сестра. В тітки Олени було троє своїх дітей та чоловік п'яниця. Тому особливої уваги до себе дівчинка не відчула. Опікуватися небогою тітці не було коли, вона була дратівливою та сварливою, хоча Надійку ніколи не ображала. А дівчинці так не вистачало маминої чуйності і ласки.

Мабуть, доля у людей визначена заздалегідь і ніщо в житті не відбувається випадково. Втрата мами у ранньому дитинстві зумовила неабиякі Надійчині обдарування і вибір життєвого шляху...

Час не стояв на місці. У постійних клопотах, неспокої, злиднях виростала напрочуд гарна, добра, тихої, але впертої вдачі дівчина. Впродовж усіх років її не залишала думка: як могло так статися, що мама надто рано померла? Тітка Олена говорила, що то від нервового стресу зупинилося хворе серце. Але чому так буває? Щоб дістати

відповіді на безліч «чому», вирішила вчитися на лікаря.

До медичного інституту поступила відразу, бо дуже ретельно готувалася здійснити мрію свого життя.

І от Надійка вже лікар. Як приємно відчувати себе потрібною людям, допомагати їм в найкритичнішу хвилину, рятувати життя.

Перед призначенням в столичний кардіологічний центр приснився Надійці дивовижний сон. Серед ночі кімнату осяяв потужний промінь яскраво-золотого світла, з'явилася мама в блідо-рожевому вбранні, сяюча і усміхнена. Вона ніжно торкнулася Надійчиного чола і сказала: “Благословляю тебе, доню в самостійне життя. Іди до людей з відкритим серцем, і ти зможеш те, чого не можуть інші. Ти будеш лікувати людську душу!” Зазвучали малинові дзвони... Надійка простягнула мамі обидві руки і ... прокинулася. Дивно, але в руках вона відчула якусь незрозумілу енергію. І хоч до ранку було ще далеко, та спати вже зовсім не хотілося.

Обережно, щоб не розбудити подругу, що мешкала разом з нею в кімнаті студентського гуртожитку, Надійка підійшла до вікна. Місто спочивало, набираючись сил перед новим трудовим днем. Під спів нічних вітрових колисанок

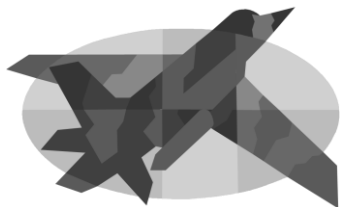
тихо погойдувались дерева, подекуди втомлено миготіли вогні. Відчула в собі стільки сили, тепла, любові, що неодмінно захотілося поділитися цим з іншими. Знову лягла в ліжку, та до ранку так і не заснула.

Вранці подруга Люба пожалілася на сильний головний біль. Пігулки не допомагали. Надія, сама не знаючи чому, торкнулася руками до Любиного чола, і відчула як тисячі невидимих голочок пронизали її тіло. Люба здивовано глянула на подругу і повідомила, що біль раптово минув і їй стало добре.

Потім схожих випадків було безліч. Надія не надавала цьому особливого значення. Але до неї тягнулися люди. Вони відчували випромінення якоїсь доброї енергетики. Після візиту до Надії Анатоліївни ставало легко на душі, хвороби кудись зникали, по новому відчувався сенс життя.

Коли друзі чи знайомі запитують про її екстрасенсорні здібності і про те, як вдаються їй такі чудодійні контакти, Надія без вагань відповідає: “Я просто лікую людську душу. Так навчила мама.”

З маминою наукою прямує своїм життям. А воно як і у всіх – з тривогами, radoщами, бува сльозами. Та завжди допомагає щедра криниця пам’яті про маму, вистачає її і на те, щоб цим скарбом ділитися з іншими.

ТИМКО

В лісі пахло осінньою прохолодою, соснами і мохом. Сонячні промені радо завітали до маленької лісової галявини, освітлюючи стару білокору березу, яка стояла гордо і самотньо, мрійливо гойдаючи довгими вітами, гостинно запрошуючи до споконвічних філософських роздумів про всесвіт, природу, сутність людського буття на землі.

Листя злякано зашурхотіло під ногами, пробудившись від осіннього сну лісової симфонії, але пересвідчившись, що то свій, умиростворено лягало спочивати далі.

Йому було десь за сімдесят. Маленький, худорлявий, трохи згорблений, з глибоким відкритим поглядом дуже виразних очей. З-під старого сірого кашкета виглядав сивий чуб. На зморшкватій щоці виднівся глибокий шрам, який робив обличчя загадковим і вольовим.

В селі кожен звав його Тимком. Може, тому здавалося, що не приходила до нього старість. Та й не

бачив він себе в старості ніколи. Востаннє дивився на себе в дзеркало шістдесят років тому.

...Було тоді йому тринадцять років. Жив у селі з мамою і двома сестричками. Батько воював під Сталінградом, звідти отримали на нього похоронку. А потім в село прийшли фашисти. Тимко кожного дня слухав по радіозведення інформбюро про розгром німців під Сталінградом, про перші визначні перемоги радянських військ і сподівався, що окупаційний режим швидко закінчиться.

Він був тепер найстаршим чоловіком у хаті. Мама зовсім занедужала після похоронки, тому вся відповідальність по господарству лежала на ньому. Тимко часто спостерігав за німцями зі своєї схованки на високому розлогому дереві, досконало знав про їх боеприпаси, розташування танків, кулеметів, штабу німецького командування.

Одного разу в небі низько пролетіли радянські розвідувальні літаки. Німці відкрили вогонь, почали стріляти, а селян поспішно зганяли в школу. Моторошно стало Тимкові від того, він зрозумів, що треба тікати в ліс. Не встиг про це подумати, як побачив двох здоровенних фашистів, що зайшли до їхнього двору. Вони оскаженіло розглядалися довкола.

- Ховайтеся! – крикнула мама, а сама не може зрушити з місця. В неї на руках плакала маленька Настуня.

Тимко разом з Галинкою сховалися у печі, тремтячи від страху і ледве стримуючи сльози.

Маму з малою Настунею погнали до школи... Коли в хаті все стихло, першим з печі виліз Тимко, витягнув ледь непритомну Галинку і сказав:

- Іди за мною і не оглядайся. Так треба!

Стиснувши зуби, він повз до лісу. Стривожено-напруженим єством відчував як за ним повзла сестричка, чув стрілянину, страшні зойки з боку школи. Вони давно були в лісі, але Тимко продирався далі, міцно притискаючи до себе Галинку. Аж ось – його галявинка. Вони сіли перепочити, злякано дивлячись один на одного і не промовивши жодного слова. Не пам'ятає Тимко скільки часу був у них той шоковий стан...

Прокинувся від гучної стрілянини десь неподалік. Поруч спала Галинка і нічого не чула. Зрозумів, що то наступають “наші”.

- Галинко, вставай, наші вже близько... Сховайся під деревом і посидь трішечки, а я миттю...

Тимко біг на гуркіт стрілянини. Кожна стежинка в лісі була знайомою, тому він швидко зорієнтувався. Вилізши на лісовий пагорбок. Хлопчик хотів було роздивитися хто стріляє, як позаду почув суворе:

- Сій! Хто іде?

Озирнувся і побачив молодого солдата, що наставив дуло гвинтівки прямісінько на нього.

Згодом їх нагодували, заспокоїли. Хлопець розповів усе, що знав про німців. Їм наказали поки що пересидіти стрілянину.

Діти повернулися на свою галявину. Раптом в небі пролетів німецький бомбардувальник і зовсім поруч розірвався фугас. Повітряною хвилею Тимка відкинуло на скошені снарядом дерева. В голові шуміло. Не міг зрозуміти, чому так темно стало в лісі, нелюдський біль пронизав голову і все тіло, далі нічого не пам'ятав, бо втратив свідомість...

Прийшовши до пам'яті, почув стогони, запах крові, метушню. Темнюка. Навкруги – зловісна темнюка.

Згодом він дізнався, що Галинку знайшли мертвою біля нього, на галявині. Маму із Настунею розстріляли фашисти.

Після госпіталю Тимка забрала до себе рідна тітка. Спочатку водила до школи, згодом навчився сам орієнтуватися в просторі. Ліс був його другою домівкою. Майже кожного дня приходив на свою галявину, щоб побути наодинці з природою.

Люди знали про священну галявину і тому Тимковою стежиною старались не ходити до лісу.

Живе сам, але не відчуває самотності. Односельці його поважають, допомагають, хто чим може. Не розгубився він в цьому житті. Захопився грою на баяні, довгий час працював художнім керівником у клубі. Та й тепер в ансамблі ветеранів незамінний аккомпаніатор.

Сьогодні річниця того страшного і разом з тим переможного дня. Останні події в країні сколихнули спогади... Тимко підійшов до берези. Звідки вона з'явилася посеред галявини – ніхто не знав... Можливо то Галинчина душа проросла на землі берізкою, щоб зустрітися з братом?

Притулився щокою добілокорої красуні і відчув гарячий подих осені сорок третього. В ясній уяві незрячими очима виразно побачив як на вітах берези майорить переможний прапор України.

Стара ворожка

Стара Олександра втратила лік дням і ночам.
Вони тягнуться довгою чередою, немов примари.
Прислухається до пісні вітрів, що шугають повз її хату,
сльози печалі і смутку котяться на кострубаті руки. В
кімнаті холодно і непривітно.

У сліпому мороці самотності Олександрі знову
являвся Ангел. Вона розмовляє з ним вже давно. Ангел
застережливо та докірливо хитає до неї головою, бо
гріхи, непоправні гріхи стоять між ними глухою стіною.
Вже вкотре шепоче пересохлими чорними губами:
“Прости мене, грішну, покарай і прости. Не хотіла я, не
хотіла”.

В партизанському загоні була улюбленицею земляків.
Чорні як вуглинка очі, чорне, з срібним відблиском

волосся, стан гнучкий як тополя. А засміється – то наче хто в дзвіночки задзвонить. Подивиться на кого – аж мурашки по тілу підуть. А що веселої і неспокійної вдачі була... Хлопці жартома прозвали її Шурун-Бурун.

Все було б добре, якби не та рокова зустріч. Визволяв їхній загін сусіднє село. Запланована операція вдалася на славу. Забігла в якусь хатинку води напитися, а там старезний дід лежить на лежанці і корчиться від болю. Підійшла, щоб поправити голову, яка безсило звисала – та аж заціпеніла від страху. Старі руки як обценьки схватили її за пальці, примусили сісти поряд. Сила життєдайності влилася в німецьке тіло і дід заговорив. Непомітно для самої себе пішла з ним у дивну країну чар. Вона запам'ятала все, що передав їй Панас-ворожбит.

З того часу Олександра стала ворожкою. Спочатку навіть гордилася своїми фантастичними здібностями, тільки далеко пізніше зрозуміла – це важкий тягар для душі,

Зрозуміла й інше – цей тягар нести їй до скону днів...

По закінченню війни виїхала з рідного села до іншого. Воно полюбилося їй привітними людьми, красою природи, швидкою течією срібної ріки, що іскриться на сонці невловимими гранями і нагадує швидкоплинне людське життя.

Олександра знала собі ціну, впевнена була, що люди підуть до неї. І люди йшли з горем і радістю, з

надією і тривогами, сподіваннями і втратами. Вона не лікувала їх від фізичного болю, бо не вміла. Лікувала їхні душі, знала геть все про кожного, хто стояв перед нею. Вона знала про втрати, читала долі, а бувало знала таке, про що не наважувалась і сказати.

В особистому житті молодій Олександрі не пощастило. Так, вона вміла кохати, вона безтямно була закохана в свого чоловіка, але той не зрозумів її. Не подобались вічні черги біля їхнього обійстя, не подобалось, що хазяйнують в хаті якісь чужі жінки, а його дружина – ворожка. Якось зібрав свої пожитки і пішов, залишивши на згадку донечку-красуню.

Так і жила – не собі, а людям, була приреченою на таку тривожну долю. Заміж більше не виходила. А люди йшли, їхали здалеку, щоб заспокоїти біль свого серця, загоїти невігійні рани.

Олександра побудувала нову хату, видала доньку заміж, гроші водилися в неї завжди. Вже б наче й досить, відпочити б від нервових стресів, людського горя. Та де там... Не відпускає її ота страшна дідова рука та його наука.

І знову пливли дні, схожі один на одного, знову не було часу на своє господарство, знову чужі люди робили все поспіхом, аби швидше дізнатися про свою гірку долю.

Якось завітала до ворожки жінка з сусіднього села. Як глянула на неї і мало не закричала: «Біжи швидше

додому, з чоловіком твоїм біда, біжи, бо чи й зарадиш йому». Так і вийшло. Чоловік той наклав на себе руки.

Часом Олександра дивувалась самій собі, а потім звикла. Любила повторювати: від долі не втечеш. Отож, переймалася чужими бідами, дедалі частіше нарікала на свої.

Невблаганна старість непомітно торкнулася Олександрі. Її тіло часто трясло мов у лихоманці, ноги не слухались, зраджувала пам'ять, а люди потроху стали забувати стару ворожку.

«...Прости мене, грішну, покарай, - шепоче беззубим ротом, - прости, Господи, що не твоїми молитвами благословляла людей. То він. То все він. Я не хотіла...»

У дворі загавкав пес Левко, в унісон йому заскавчав Пірат. Ворожка миттю зрозуміла їх: до неї прийшов якийсь чоловік. Чого йому треба, чого? Ні, не передасть вона своєї сили. Нехай вмирає та чорна сила з нею. Вона витримає, витримає справедливий Божий суд. « Прости мене, грішну. Покарай і прости. Не хотіла я. Не хотіла...»

ПРО СЕБЕ

Народилася в селі Нові Млини Борзнянського району Черігівської області, що розташоване на річці Сейм. Живописна мальовнича природа, захоплення художньою літературою, активна участь в художній самодіяльності надихали і пробуджували потяг до поезії. Свій перший вірш написала в 12 років. З тих пір прагнення писати було постійним.

Закінчила Ніжинське культосвітнє училище та Київський державний інститут культури за спеціальністю культурно-освітня робота.

Працювала старшим методистом, директором Бахмацького районного методичного центру відділу культури, керівником студії клубу залізничників. Друкувалась в районних, обласних та республіканських засобах масової інформації.

*****

Кожного, хто знайде у віршах своє одкровення,
кожного, кого не залишить байдужими моя поезія –
вважатиму співавторами, друзями чи критиками...
Натомість лякає байдужість, скептицизм, цинізм...
Отож, чекаю щирих відгуків!

ЗМІСТ

БАРВИ РІДНОГО КРАЮ

Село моє	7
У спогадах літа	8
Земля праслов'янського роду	10
Провесінь	11
Народна пісня	12
Чари купальської ночі	14
Веселкова симфонія літа	16
Частіше треба зустрічатись нам	17
Керманичі святих полів	18
Край шкільних доріг	20
Слова бувають різні	22
Світло надії	23
Покинута хата	24
Добрий слід	25
Літній дощик	26

ОСІННІЙ МОТИВ

Суєта суєт	29
До забуття	30
Долею розвінчані	31
Розминулись	32
Розлуки тінь на плечі	33
Наше яблуко	35
Осінній мотив	36
Далекий спомин	37
Озовися	38
Далекий образ	39
Не жалій мене	40
Прилітаю до тебе в сни	41
На відстані	42
Моя доле	43
Шкода	44
Тихо падає дощ	44
Ти часто снишся	45
Чи здатен ще хтось так любити	46

Минають дні	47
Таємний слід	48
Наш блюз	49
Серцем доторкнися	50
Мелодійно-ніжний оберіг	51
Достигли яблука	51
Втрачаю відлік часу	52
Ти розгледів в мені	52
В твоїй душі моя	53
Зорепад	54
Здалося	55
Ранок видався добрим	56
Ти запав мені в душу	57
В тобі є щось глибинне	58
Я захмелію без вина	59
Приймай такою	60
Спізнений диптих	61
В думках твоїх живу	62
Подільська осінь	63
Я ще жива	64

Вже ніби все сказала	65
Повінчані	66
Розплавлюся у ніжності	67
Ще побути в осені	68

ШЛЯХ ДО СЕРЦЯ

Шлях до серця	71
Цілую мамині долоні	72
Захистіть дитину	74
Шкільні учителі	76
Є люди	77
Пам'яті першої вчительки	78
Останній дзвінок	79
Зустріч однокласників	80
Батько й мати	82
Так як усі	83
Сердечна пристань	84
Ти сенс мого життя	85
Віє ранньою прохолодою	86
Випурхують вірші	87

Про що мовчим	88
Муза	89
Віри, надії, любові	90
Міжряддя	91
Дарую	92
В тебе є душа	93
Від серця до серця	94

БОЛЯТЬ МЕНІ РАНИ

Болять мені рани	97
Молюсь за тебе, Україно	98
Я хочу перекреслити війну	100
Навіщо	101
На Саур – могилі	102
Моя Україна	103
Напротирічили	104

АФОРИЗМИ

То не біда	107
Глибокий біль	107

Якщо любов буває грішна	107
Забитий криво цвях	107
Блукаємо у красномовстві слів	108
У пишні фрази вбралися слова	108
Зізнання – то очищення від мук	108
Щось не виникає із нічого	108

ЧОМУСЬ САМОТНЬО

Чомусь самотньо	111
Десь там	112
Що є життя	113
І знову телефон мовчить	114
Про що мовчиш	115
Примарилось	116
Не зважай	117
Пробач мою любов	118
Та й нащо тобі любов	118
В душі тебе не стало	119
Не сій неспокій	120

Краще ніколи, ніж так	120
Я вже не та	121
Глибокий біль	122
Так боляче	123
Не перепишеш	124
Якби ж то відати чи знати	125
Над прірвою між мною і тобою	125
Шукаю слова	126
Змовкає день	127
Я помолюся тихо і заплачу	127
Із журбою делюсь сокровеним	128
Так хочеться зігрітись	129
Самотина душі	130

ПРОЗА ЖИТТЯ

Варто жити	133
Випадкова зустріч	139
Далеке відлуння війни	141
Жива пам'ять серця	147
Запізніла зустріч	153

Материнське серце	157
Перша вчителька	160
Сторінки дитинства	164
Так навчила мама	166
Тимко	172
Стара ворожка	177
ПРО СЕБЕ	181

Літературно-художнє видання

Батьковська Ольга Василівна

ОСІННІЙ МОТИВ

(збірка віршів та оповідань)

Редактор   Г.Б.Батьковський

Оформлення   О.В. Батьковська

Технічний редактор   М.Ф. Цап